

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

Diplomová práce
Pracovněprávní aspekty duševního a
průmyslového vlastnictví

Plzeň 2020

Jan Šourek

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

Katedra pracovního práva
Studijní program Právo a právní věda
Obor: Právo
Zpracoval: Jan Šourek
Vedoucí práce: JUDr. et PaedDr. Jana Lindová, Ph.D.

Diplomová práce
Pracovněprávní aspekty duševního a
průmyslového vlastnictví

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: Pracovněprávní aspekty duševního a průmyslového vlastnictví vypracoval samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny.“

Plzeň 2020

Jan Šourek

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucí mé diplomové práce,
paní JUDr. et PaedDr. Janě Lindové, Ph.D.

Obsah

1. Úvod.....	7
2. Duševní vlastnictví.....	9
2.1 Právo duševního vlastnictví.....	10
3. Autorské právo.....	12
3.1 Historie autorského práva.....	12
3.2 ČR - právní úprava.....	14
3.2.1 Autorské dílo.....	16
3.2.2 Autorství.....	17
3.2.3 Osobnostní práva autora.....	17
3.2.4 Majetková práva autora.....	19
4. Práva k průmyslovému vlastnictví.....	21
4.1 Vynálezy a patentové právo.....	22
4.1.1 Vývoj patentového práva.....	22
4.1.2 Patentové právo v ČR.....	22
4.2 Užité vzory.....	23
4.3 Průmyslové vzory.....	24
4.4 Ochranné známky.....	25
4.5 Označení původu a zeměpisná označení.....	27
5. Vztah pracovního práva a práva duševního vlastnictví.....	28
6. Autorské právo a právo pracovní.....	29
6.1 Zaměstnanecké dílo.....	29
6.2 Kolektivní dílo.....	31
6.3 Počítačový program (software).....	31
6.4 Architektonické dílo.....	33
6.5 Prostředky právní ochrany zaměstnaneckých děl.....	34
6.5.1 Soukromoprávní prostředky ochrany.....	35
6.5.1.1 Nároky vykonavatelů majetkových práv autorských - zaměstnavatelů.....	36
6.5.1.2 Nároky autora - zaměstnance.....	37
6.5.2 Správní prostředky ochrany.....	38
6.5.3 Trestně právní prostředky ochrany.....	39
7. Práva k průmyslovému vlastnictví a pracovní právo.....	41
7.1 Podnikový vynález.....	41
7.2 Zaměstnanecký průmyslový vzor.....	43
7.3 Právní ochrana podnikových vynálezů a zaměstnaneckých průmyslových vzorů.....	44
7.4 Práva obdobná průmyslovým právům a pracovní právo.....	48
7.4.1 Zlepšovací návrhy v pracovním právu.....	48
7.4.2 Obchodní tajemství.....	49
7.4.3 Know-how.....	50
7.4.4 Obchodní tajemství a know-how v pracovním právu.....	50
8. Duševní vlastnictví z pohledu práva EU a mezinárodního práva.....	53
8.1 Úprava vybraných předmětů duševního vlastnictví v právu EU.....	53
8.1.2 Počítačový program.....	53
8.1.3 Evropský patent a průmyslové vzory.....	54
8.1.4 Obchodní tajemství.....	54
8.2 Duševní vlastnictví a mezinárodní právo.....	55
8.2.1 Světová organizace duševního vlastnictví.....	55
8.2.2 Světová obchodní organizace a dohoda TRIPS.....	56

9. Závěr.....	57
Seznam použitých zdrojů	61

1. Úvod

Název tématu mé diplomové práce „*Pracovněprávní aspekty duševního a průmyslového vlastnictví*“ v sobě již na první pohled nese několik rozdílných právních odvětví, s jejichž obsahem se ale v praxi lidé často i nevědomky setkávají každý den při nejrůznějších příležitostech. Po odborné stránce je toto téma také velmi zajímavé a v teorii i praxi mnohdy opomíjené.

Pracovní právo a duševní vlastnictví jsou jednoznačně pojmy z různých oblastí práva. Pracovní právo samo o sobě představuje celek, který je kodifikován zákoníkem práce a následně pak dalšími právními předpisy. Naopak u duševního vlastnictví, kam spadá i průmyslové vlastnictví, se o nějaké jednotné a ucelené kodifikaci hovořit nedá. Vedle autorského zákona, který se zabývá právem autorským, upravuje práva k průmyslovému vlastnictví více právních předpisů.

Samotné duševní a průmyslové vlastnictví tvoří velmi důležitou oblast práva, která v dnešním globalizovaném a propojeném světě dostává stále na větším významu. Pokusím se tedy v první kapitole samostatně přiblížit problematiku nejprve nadřazeného pojmu duševní vlastnictví a následně v dalších kapitolách rozvést jeho dvě základní podoblasti, které tvoří právo autorské a práva k průmyslovému vlastnictví. Zaměřím se zde na jejich historický vývoj, naši právní úpravu a nejpodstatnější předměty. V následujících kapitolách propojím tyto právní odvětví s ohledem na aspekty pracovního práva, které do práva duševního vlastnictví vstupují.

Obě právní odvětví – právo autorské a práva k průmyslovému vlastnictví se na první pohled liší a mají svá specifika, která proto při zpracování diplomové práce nejprve vysvětlím a následně budu teprve řešit otázku jejich vztahu s pracovním právem. Vztah pracovního práva s právem duševního vlastnictví je v našem právním prostředí podle mého názoru v mnoha otázkách značně opomíjen. Přitom existují instituty, které například v běžném pracovním poměru upravují oblast duševního vlastnictví a jsou podstatné pro zaměstnance i zaměstnavatele. Zaměřím se proto na důležité právní otázky a instituty, kterých se aspekty pracovního práva v autorském právu a také v právu k průmyslovému vlastnictví týkají.

Dále se budu snažit v závěrečných kapitolách vysvětlit, jak některé vztahy pracovního práva a práva duševního vlastnictví řeší právní předpisy Evropské unie, se kterými je následně naše právní úprava harmonizována. Představím také nejdůležitější mezinárodní organizace a smlouvy, které vznikly za účelem ochrany práva duševního vlastnictví.

2. Duševní vlastnictví

Jak jsem již zmínil v úvodu, v začátcích mé práce se budu zabývat samotným duševním a průmyslovým vlastnictvím. V první kapitole si tak nejprve vymezíme a hlouběji přiblížíme širší z pojmů – duševní vlastnictví, pod který spadá i druhý pojem - průmyslové vlastnictví.

S duševním vlastnictvím se můžeme setkat jak v novém občanském zákoníku, tak i v občanském soudním řádu v mnoha paragrafech. Nový občanský zákoník (NOZ) v souvislosti s duševním vlastnictvím užíváním také tzv. nehmotnou věc. Samotný pojem duševní vlastnictví zde však definován není.¹

Jeho definici bychom mohli najít v několika mezinárodních smlouvách a dohodách. Například Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví definuje ve článku 2 odst. VIII.) duševní vlastnictví jako práva

- k literárním, uměleckým a vědeckým dílům,
  - k výkonům výkonných umělců, zvukových záznamů a rozhlasovému vysílání,
  - k vynálezům ze všech oblastí lidské činnosti,
  - k vědeckým objevům,
  - k průmyslovým vzorům a modelům,
  - k továrním, obchodním známkám a známkám služeb, jakož i k obchodním jménům a obchodním názvům,
  - na ochranu proti nekalé soutěži
- a všechna ostatní práva vztahující se k duševní činnosti v oblasti průmyslové, vědecké, literární a umělecké.²

Dále duševní vlastnictví upravuje také Úmluva o obchodních aspektech duševního vlastnictví (TRIPS) nebo Evropská dohoda o přidružení mezi Českou republikou a Evropskými společenstvími a jejich členskými stranami.

Mezi předměty duševního vlastnictví patří nehmotné statky. Nehmotnými statky rozumíme duševní výtvoři vnímatelné lidskými smysly. Jako

---

¹ VOJČÍK, Peter. *Teorie právní ochrany nehmotných statků*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2016. str. 17

² Článek 2 odst. 8 vyhlášky ministra zahraničních věcí ze dne ze dne 13. ledna 1975, o Úmluvě o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví, podepsané ve Stockholmu dne 14. července 1967

předměty duševního vlastnictví však musíme v okruhu nehmotných statků omezit na takové, se kterými lze disponovat a jsou tak i předměty soukromoprávních vztahů. Nejedná se tedy o všechny nehmotné statky bez rozdílu. Nespádají sem například znaky osobnosti člověka (život, zdraví, svoboda, soukromí, jméno) nebo hmotně zachycené a zobrazené projevy těchto stránek lidské osobnosti (písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové a zvukové záznamy fyzických osob), které upravují osobnostní práva v rámci NOZ.

Avšak i v této kategorii nehmotných statků, které obvykle do duševního vlastnictví nespádají, můžeme za určitých okolností o předmětu duševního vlastnictví hovořit. V některých případech totiž může zobrazení podobizny člověka (např. video či fotografie) složit jako autorské dílo a být tak upraveno autorským zákonem. Dále také jména fyzických a právnických osob mohou být využita jako předmět duševního vlastnictví například v rámci reklamy.³

Na základě výše uvedených poznatků tedy mohu konstatovat, že s duševním vlastnictvím se setkáváme opravdu denně v mnoha situacích, aniž bychom si to uvědomili. Objevuje se v různých podobách v rozličných odvětvích lidské činnosti a tím pádem se současně dotýká i mnoha odvětví práva. Jeho vztahem k pracovnímu právu se budu zabývat v dalších kapitolách.

2.1 Právo duševního vlastnictví

Po samotném duševním vlastnictví je také nutné si více přiblížit a konkretizovat pojem práva duševního vlastnictví, jeho systém a postavení v rámci systému českého práva.

Právo duševního vlastnictví řadíme mezi práva subjektivní soukromá. *„Právo duševního vlastnictví upravuje práva a povinnosti vznikající v souvislosti s vytvářením, využíváním (používáním), disponováním a ochranou jeho jednotlivých předmětů.“* Taková práva chápeme ze subjektivní stránky jako

---

³ VOJČÍK, Peter. *Teorie právní ochrany nehmotných statků*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2016. str. 17

konkrétní subjektivní práva, která jsou upravena konkrétními právními předpisy anebo právními skutečnostmi.⁴

Právo duševního vlastnictví můžeme rozdělit na dvě hlavní odvětví. Prvním z nich je právo autorské a práva související s autorským právem. Mezi práva autorská patří práva vědeckým, literárním a uměleckým dílům. Práva související s autorským právem obsahují práva k výkonům umělců, zvukovým záznamů a rozhlasovému vysílání.

Druhé odvětví tvoří práva k průmyslovému vlastnictví. Do této oblasti spadají práva k vynálezům ve všech oblastech lidské tvůrčí činnosti, k průmyslovým a užitným vzorům, k topografii polovodičových součástek, k odrůdám rostlin, také pak práva na označení – ochranné známky či označení původu zboží. Dále sem patří také práva obdobná právům průmyslovým jako např. zlepšovací návrhy, know-how, název a dobrá pověst firem, loga...⁵ Oběma těmito výše zmíněným oblastem duševního vlastnictví se budu věnovat v následujících kapitolách.

---

⁴ VOJČÍK, Peter. *Teorie právní ochrany nehmotných statků*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2016. str. 19

⁵ KARABEC, David. *Chraňte si práva k duševnímu vlastnictví* In: *pravni prostor.cz* [online]. [cit. 05.02.2020]. Dostupné z: <https://www.pravni-prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/chrante-si-prava-k-dusevni-mu-vlastnictvi>

3. Autorské právo

Práva autorská a práva jim příbuzná vycházejí ze samotné lidské přirozenosti a schopnosti člověka tvořit a chrání tak tedy předně přirozená osobnostní práva člověka. S lidskou tvůrčí schopností souvisí v rámci autorského práva pochopitelně i její projevy osobní povahy, ať se již jedná o vyjádření hmotné (nakreslený obraz, napsaná kniha), anebo o nehmotné vyjádření (výkon herce či zpěváka v živém představení).

Autorská práva a práva jim příbuzná a tedy související s právem autorským řadíme k právům soukromým subjektivní povahy. Autorské právo je právem absolutním, působí tak tedy erga omnes (vůči všem). Dále ho můžeme rozčlenit na osobnostní a majetkové.

Mezi typické příklady předmětů práva osobnostního patří sama lidská osobnost a všechny její aspekty (život, zdraví), dále pak lidské tělo (za života člověka i po jeho smrti) jako celek a všechny jeho části, výměšky a tekutiny. Do této kategorie lze zařadit také lidský projev osobní povahy (gestika, mimika, hlas, styl řeči, styl pohybu – chůze, běhu, rukopis).

K předmětům práva majetkového můžeme uvést projev lidské osobnosti ve smyslu lidského výtvoru (umělecké dílo). Majetkové právo pak upravuje další předměty, typicky věci hmotné a nehmotné. Mezi typické nehmotné věci jakožto předměty autorského práva řadíme například licence, know-how, značky obchodní či tovární atd.⁶

3.1 Historie autorského práva

Vývoj autorství můžeme vystopovat již od prvních počátků lidské civilizace spolu s lidskou tvořivostí v oblasti literární, vědecké nebo umělecké. Již v antice lidé vnímali autorství, vztah mezi dílem a jeho tvůrcem a také jeho nárok na odměnu. Právní ochrana autorství však v této době ještě dávno neexistovala. V průběhu středověku se právní ochrana zaměřila na vlastnictví již hotových hmotných děl. Zásah do autorských práv (např. opisováním) však právně postižen nebyl.

---

⁶ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘICHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017. str. 12-31

K velkému zlomu došlo okolo roku 1450 s vynálezem knihtisku. Množství výtisků od té doby rapidně stouvalo a bylo možno za poměrně krátký čas rozšířit dílo dotčeného autora mezi společnost. Autorství však v této době stále nebylo právem chráněno. S rozmachem knihtisku však docházelo také k neoprávněnému kopírování. Tiskaři se proto začali domáhat právní ochrany před plagiátorstvím. V tom s nimi byla zajedno také církev, které se obávala rychlého rozmnožování tiskovin s obsahem, který byl pro ni nežádoucí a kritizoval její praktiky. Zde se tedy setkáváme s prvními povolení k tisku. První takový historicky známý patent o pětiletém tiskařském monopolu získal roku 1469 v Benátkách tiskařský mistr Johannes ze Speyeru.

V alžbětinské Anglii se autorské právo začalo také rozvíjet a to hlavně formou monopolů, které panovnice udělovala k výrobě vybraných komodit (mýdlo, víno, sůl). Spolu s rozvojem knihtisku vzniká roku 1557 Stationer's Company of London, která jako cech knihařský vlastnila monopol na tištění knih. Stejně jako i jinde v Evropě nebyla hlavním účelem této společnosti ochrana autorských práv, ale dohled a cenzura nad vydávanými publikacemi. Významný mezník představoval roku 1710 tzv. Copyright Act. Tento statut zaručoval vydavateli ochranu na 14 let od jeho přijetí a na dobu 21 let knihy, která již byla v oběhu. Tento předpis prolomil cenzuru a znamenal pokrok v gramotnosti a vzdělanosti obyvatel.

Velký progres v problematice autorských práv nastal na území dnešních Spojených států amerických. Na základě článku 1 ústavy byl v roce 1790 vydán první autorský zákon USA. Jako jeden z prvních ustanovuje autorům svobodné právo na tisk a následné vydávání knih na dobu 14ti let s možností prodloužení o dalších 14 po dobu života autora. Navazuje na Copyright Act, avšak jeho působnost je omezena pouze pro občany USA a nevztahuje se na noviny či hudební díla.

Na našem území v rámci habsburské říše platila přísná cenzura. Autorské právo začíná upravovat Všeobecný občanský zákoník z roku 1811. Byla v něm již zakotvena osobnostní práva, dokonce obsahoval ustanovení o právech povinnostech mezi spisovatelem a nakladatelem v rámci nakladatelské smlouvy a smlouvy o dílo. První samostatnou ochranu literárních, hudebních a uměleckých děl představoval autorský patent z roku 1846, který směřoval proti

neoprávněnému zveřejnění, dotisku a napodobení. V roce 1907 se monarchie připojila k Bernské úmluvě, která již v této době obsahovala mimo jiné i nově ochranu hudbě a fotografii.

V období první republiky mezi lety 1918-1938 dochází k recepci zákonů Rakouska-Uherska. V roce 1919 dochází ke vzniku Patentního úřadu, následně je ve stejném roce založeno i Ochranné sdružení československých skladatelů, spisovatelů a nakladatelů hudebních – OSA. Československo tak jako dříve Rakousko-Uhersko přistoupilo roku 1921 k Bernské úmluvě a přijalo tak zákon o nakladatelské smlouvě a později roku 1926 zákon o původcovském právu k literárním, uměleckým dílům a fotografiím. Autorská díla byla v této době chráněna po dobu padesáti let po autorově smrti, při dílu spoluautorském pak padesát let od smrti posledního přeživšího spoluautora.

Po únorovém převratu v roce 1948 vstoupil roku 1953 v platnost autorský zákon a vznikl také Úřad pro vynálezy. Tento zákon se již v mnohém podobal dnešní právní úpravě, autorské právo tvořilo odnož práva občanského a chránil subjektivní oprávnění vztahující se k osobě autora. V této době však již byly veškerá nakladatelství, filmový i hudební průmysl apod. v rukou státu a státního dohledu. K další zákonné úpravě došlo v roce 1965 přijetím nového autorského zákona. Na rozdíl od staré právní úpravy vymezoval širší výběr subjektů působnosti – výkonných umělců. Tento zákon byl po roce 1989 upraven tak, aby reflektoval politickou, ekonomickou a společenskou transformaci a došlo k jeho šesti novelizacím.⁷

3.2 ČR - právní úprava

Autorské právo tvoří soubor právních norem v rámci práva soukromého, pro které platí subsidiarita a specialita k právu občanskému upravenému občanským zákoníkem. S ohledem na členství České Republiky v Evropské Unii musí vnitrostátní úprava autorského práva odrážet právo EU v této oblasti. Proto dochází k implementaci směrnic EU prostřednictvím Zákona č. 121/2000 Sb. o

---

⁷ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘIČOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017. str. 12-31

právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorského zákona) a jeho jednotlivých novel.⁸

Autorský zákon co do svého obsahu upravuje:

a) práva autora k jeho autorskému dílu,

b) práva související s právem autorským:

1. práva výkonného umělce k jeho uměleckému výkonu,

2. právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu,

3. právo výrobce zvukově obrazového záznamu k jeho záznamu,

4. právo rozhlasového nebo televizního vysílatele k jeho vysílání,

5. právo zveřejnitel k dosud nezveřejněnému dílu, k němuž uplynula doba trvání majetkových práv,

6. právo nakladatele na odměnu,

c) právo pořizovatele k jím pořízené databázi,

d) ochranu práv podle tohoto zákona,

---

⁸ Směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993 o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/84/ES ze dne 27. září 2001 o právu na opětný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s právem autorským.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/77/EU ze dne 27. září 2011, kterou se mění směrnice 2006/116/ES o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/28/EU ze dne 25. října 2012 o některých povolených způsobech užití osiřelých děl.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/26/EU ze dne 26. února 2014 o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právním k užití hudebních děl online na vnitřním trhu.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1564 ze dne 13. září 2017 o některých povolených způsobech užití některých děl a jiných předmětů chráněných autorským právem a právy s ním souvisejícími ve prospěch osob nevidomých, osob se zrakovým postižením nebo osob s jinými poruchami čtení a o změně směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

e) kolektivní správu práv autorských a práv souvisejících s právem autorským (dále jen „kolektivní správa“).⁹

3.2.1 Autorské dílo

Samotnému právu autora k jeho autorskému dílu (autorskému právu) se věnuje hlava I. autorského zákona. Díl první této hlavy se zabývá předmětem autorského práva – autorským dílem.

Autorské dílo definuje §2 odst. 1 Autorského zákona jako *literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam (dále jen "dílo")*. *Dílem je zejména dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dílo dramatické a dílo hudebně dramatické, dílo choreografické a dílo pantomimické, dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické, dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické.*¹⁰

Tato definice nám tedy říká, že každé autorské dílo musí splňovat určité objektivní náležitosti. Jedná se o jeho jedinečnost, která vylučuje možnost existence jiného totožného díla. Totožnost díla je v tomto případě určována lidskými smysly. Dále musí být výsledkem tvůrčí činnosti člověka – autora a mít svoji objektivně vnímatelnou podobu, která může být vyjádřena jeho hmotným nosičem (zachycení malby na papír, hudební záznam na cd), avšak v některých případech může svůj nosič postrádat (vyprávěná báseň bez psané podoby). V každém případě však musí být podoba autorského díla objektivně vnímatelná lidskými smysly.

V demonstrativním výčtu druhů děl však chybí počítačový program a fotografie, které upravuje §2 odst. 2 autorského zákona a řadí je mezi díla původní – fiktivní. Tato díla postrádají kritérium jedinečnosti, váží se k osobě autora,

---

⁹ § 1 z.č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů

¹⁰ § 2 z.č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů

avšak u takovýchto původních děl přichází v úvahu možnost vzniku totožného díla.¹¹

3.2.2 Autorství

Díl druhý první hlavy autorského zákona definuje v § 5 odst. 1 autora díla takto: *Autorem je fyzická osoba, která dílo vytvořila.*¹² Jako autor tedy přichází v úvahu pouze osoba fyzická, protože pouze fyzické osobě přísluší tvůrčí a duševní schopnosti. Pro samotné autorství není podstatná svéprávnost fyzické osoby, která dílo vytvořila. Svěprávnost autora je však důležitá až při následném disponování s dílem.

Odstavec 2 § 5 autorského zákona dále uvádí: *Autorem díla souborného je fyzická osoba, která je tvůrčím způsobem vybrala nebo uspořádala, tím nejsou dotčena práva autorů děl do souboru zařazených.* Setkáváme se zde tedy s pojmem souborné dílo. Jedná se o takové dílo, které je složeno výhradně z autorských děl nebo z autorských děl a takových částí, které za autorská díla považovat nelze. Jedná se například o encyklopedii, časopis či výstavu.

Autorský zákon dále také upravuje institut spoluautorství k danému dílu. Takové dílo bylo vytvořeno společně za činnosti několika autorů. Každý příspěvek dotčeného spoluautora tak směřuje ke společnému dílu a sám o sobě nemůže tvořit autorské dílo. Práva a oprávnění (osobnostní i majetková) tak ze spoluautorského díla patří všem spoluautorům měrou společnou a nerozdílnou. Spoluautorství však nelze zaměňovat s tzv. dílem spojeným, které v sobě zahrnuje díla různých druhů (spojení textu s hudbou).¹³

3.2.3 Osobnostní práva autora

Jak jsem již zmiňoval dříve, autorská práva se dělí na práva osobnostní a majetková. Skupinu osobnostních práv autora tvoří subjektivní práva spojená s osobou autora. Jedná se o skupinu nemajetkových osobnostních práv, která

---

¹¹ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. str. 7-9

¹² § 5 z.č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů

¹³ SRSTKA, Jirí, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘICHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017. str. 78

nespadají pod osobnostní práva upravená §82 a násl. NOZ, ale tvoří zvláštní skupinu práv obsaženou v autorském zákoně.¹⁴ Tato skupina práv se pojí pouze s osobou autora a je vyloučeno, aby se jich vzdal nebo je převedl na jinou osobu a zajikají tak okamžikem autorovy smrti. Osobnostní práva autora se vztahují na všechna autorská díla a jejich vznik nastává spolu s vytvořením díla a jeho vyjádřením, které je člověk schopen vnímat svými smysly.¹⁵

Zákonná úprava této skupiny autorských práv reflektuje morální důvody ochrany autora. Patří sem tedy v první řadě právo rozhodnout o zveřejnění díla. Tímto je rozuměno oprávnění autora k uveřejnění a zpřístupnění díla pro ostatní osoby.

Dále zákon uvádí právo osobovat si autorství. Sem spadá prakticky veškeré oprávnění autora rozhodnout, jestli na jeho díle bude uváděno autorství, popř. jakým způsobem. Je tedy pouze na autorově vůli, zda-li chce zveřejnit jeho spojení s dílem.¹⁶

V neposlední řadě právní úprava myslí také na nedotknutelnost díla. Právo na nedotknutelnost díla zahrnuje jako jedno z nejpodstatnějších právo k udělení svolení ke změně či jinému zásahu do díla. V praxi je velmi důležité, neboť pozměnit a zasahovat do díla je možné pouze v případě svolení autora. To znamená, že i po uzavření licenční smlouvy nesmí nabyvatel oprávnění do díla svévolně zasahovat. NOZ zde však uvádí výjimku, kdy nabyvatel oprávnění může dílo změnit nebo do něho jinak zasáhnout v tom případě, že by se nechalo předpokládat, že autor s takovou změnou či zásahem souhlasil. Tato výjimka však neplatí, pokud si autor již předem k jakémukoliv zásahu do díla vymínil svůj nutný souhlas.

K dalším aspektů nedotknutelnosti díla patří právo na takové užívání, které nesnižuje jeho hodnotu. Touto otázkou se při sporu zabývá výhradně soud, který v takovém případě přihlíží k mnoha určujícím faktorů jako např. typu díla, jeho obsahu a smyslu jeho výroby a využití.

---

¹⁴ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. str. 31-32

¹⁵ KOPEČKOVÁ, Andrea. *K právu autora na nedotknutelnost jeho díla* In: epravo.cz [online]. [cit. 11.03.2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-pravu-autora-na-nedotknutelnost-jeho-dila-101777.html>

¹⁶ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘIČOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017. str. 86

S nedotknutelností se pojí také právo na autorský dohled. Autor si takovýmto způsobem může chránit své právo na nedotknutelnost svého díla, ale nikoliv neomezeným způsobem. Autorský dohled je upraven normami autorského zákona a nastavuje mu tak určité mantinely. Zakazuje některé nepřiměřené či šikanozní způsoby jeho užití. Nejčastěji se autorský dozor v praxi provádí při tvorbě filmu na podle knižní předlohy či motivů nebo při tvorbě architektonických děl.¹⁷

3.2.4 Majetková práva autora

Majetková práva autorská vyjadřují, jakým způsobem má být s dílem nakládáno. Dělí se na využití děl v soukromí autora pro jeho vlastní osobní účely a uveřejnění díla pro ostatní. V případě veřejného zpřístupnění můžeme ještě rozlišit, jakým způsobem je dílo samotné zachyceno (na hmotném nosiči jako např. kniha nebo CD nebo nehmotným způsobem – např. živé vystoupení). Reflektují oprávnění autora na rozhodnutí o tom, jak v praxi dílo uplatní, realizuje a jakým způsobem využije jeho majetkový potenciál.¹⁸ Majetková práva autorská jsou podstatnými náležitostmi licenčních smluv, které upravuje NOZ.¹⁹

Autorský zákon uvádí demonstrativní výčet majetkových práv autora – práv užit dílo v §12 odst. 4. Jedná se o právo na rozmnožování, rozšiřování, pronajímání, půjčení, vystavování a sdělování díla veřejnosti prostřednictvím např. televizního či rozhlasového vysílání, živého vystoupení nebo také prostřednictvím internetu a sociálních sítí.²⁰

Majetková práva autora jsou na rozdíl od jeho osobnostních autorských práva chráněna i po jeho smrti. Z původních 50ti let od autorovy smrti se v průběhu 20. století v důsledku delší doby života a rozvoje technologií doba trvání majetkových práv prodloužila na 70 let – jako i v ostatních státech Evropské unie. Dochází tak tedy k dědění majetkových práv většinou dalšími generacemi autorových potomků.

---

¹⁷ KOPEČKOVÁ, Andrea. *K právu autora na nedotknutelnost jeho díla* In: epravo.cz [online]. [cit. 11.03.2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-pravu-autora-na-nedotknutelnost-jeho-dila-101777.html>

¹⁸ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘICHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017. str. 94-96

¹⁹ § 2358 a násl. z.č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

²⁰ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. str. 34

Kromě smrti autora může být v některých případech rozhodnou skutečností pro počítání doby ochrany majetkových práv autorských některá jiná právní událost – např. vytvoření díla nebo jeho zveřejnění.²¹

---

²¹ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘICHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017.str. 116-121

4. Práva k průmyslovému vlastnictví

Jak je již zmíněno v první kapitole, práva k průmyslovému vlastnictví tvoří spolu s právy autorskými (a právy s autorskými souvisejícími) právo duševního vlastnictví.

Průmyslové vlastnictví upravuje již Pařížská úmluva z roku 1883, která v článku 1 odst. 3 uvádí: „*Průmyslové vlastnictví se rozumí v nejširším pojetí a vztahuje se nejen na průmysl a na obchod ve vlastním slova smyslu, nýbrž také na průmysl zemědělský a těžařský a na všechny výrobky umělé nebo přirozené, např.: na víno, obilí, tabákové listy, ovoce, dobytek, nerosty, minerální vody, pivo, květiny, mouku.*” Již tenkrát byly předmětem ochrany patenty, vynálezy, užité a průmyslové vzory, ochranné známky atd. Dále úmluva upravuje spolu s ochranou průmyslového vlastnictvím také nekalou hospodářskou soutěž.²²

V právní úpravě ČR můžeme průmyslová práva rozdělit na výsledky tvořivé duševní činnosti člověka, kam spadají patenty, průmyslové a užité vzory, topografie polovodičových součástek, a průmyslová práva na označení, která zaštiťují hlavně ochranné známky, označení původu, název firmy.

V ČR byl jako i v jiných sousedních státech zřízen orgán veřejné správy – Úřad průmyslového vlastnictví. Ke vzniku, změně, ochraně či zániku průmyslových práv je totiž nutné rozhodnutí správního orgánu. Ten spravuje práva k průmyslovému vlastnictví, která vede ve veřejně přístupných rejstřících.²³

Vedle průmyslových práv stojí skupina práv obdobných průmyslovým. Předměty těchto práv jsou v praxi stejně jako průmyslová práva velmi často užívány, a potřebují tak také právní ochranu. Patří sem např. loga firem, pečlivě chráněná know-how nebo internetové domény.²⁴

---

²² Článek 1 Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví

²³ KARABEC, David. *Visegrádská skupina a ochrana duševního vlastnictví* In: pravniprostor.cz [online]. [cit. 22.02.2020]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/visegradska-skupina-a-ochrana-dusevniho-vlastnictvi/params/diskuze/show>

²⁴ VOJČÍK, Peter. *Teorie právní ochrany nehmotných statků*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2016. str. 21

4.1 Vynálezy a patentové právo

4.1.1 Vývoj patentového práva

Lidské vynálezy a nárok na exkluzivní možnost jejich využití jsou známy již od počátků vývoje naší civilizace. Svoji jedinečnost si tak lidé snažili chránit v mnoho nejrůznějších oborech. Za první historicky doložený pokládáme patent na vynález Johna z Utynamu, který tak získal roku 1449 monopol na dvacet let k výrobě barevného skla. Vývoj patentového práva se v mnoha evropských zemích rozvíjel formou privilegií a monopolů, povětšinou udělovaných panovníky. Velký zlom představovala americká revoluce, po které vstoupil v platnost první patentový zákon z roku 1790. S nástupem století páry a prudkého rozvoje průmyslu a obchodu došly také evropské státy k nutnosti kodifikace patentového práva. Roku 1883 některé z nich podepsaly Pařížskou úmluvu na ochranu průmyslového vlastnictví, ke které přistoupilo po svém vzniku také Československo v roce 1919.²⁵

4.1.2 Patentové právo v ČR

Vynálezy samotnými rozumíme výsledky lidské technické tvůrčí činnosti, které jsou schopny být chráněny patentovým právem. Ne všechny vynálezy jsou ale z nejrůznějších důvodů nositeli patentů. Patentové právo je tedy způsob právní ochrany vynálezů – prostřednictvím patentů.²⁶ V České republice je patentové právo upraveno především zákonem č. 527/1990 Sb. o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích. Tento zákon specifikuje patentovatelné vynálezy jako nové, průmyslově využitelné a takové, které jsou výsledkem vynálezecké činnosti.²⁷ K patentovatelnosti je tedy třeba splnění všech těchto třech podmínek.

Vynález je považován za nový, není-li součástí stavu techniky. Pojem stav techniky je definován jako: „vše, k čemu byl přede dnem, od něhož přísluší

---

²⁵ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. str. 72-73

²⁶ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. str. 75

²⁷ § 3 zákona č. 527/1990 Sb. o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích

*přihlašovatelů právo přednosti, umožněn přístup veřejnosti písemně, ústně, využíváním nebo jiným způsobem. Stavem techniky je i obsah přihlášek vynálezů podaných v České republice s dřívějším právem přednosti, pokud budou v den, od něhož přísluší přihlašovatelů právo přednosti, nebo po tomto dni zveřejněny. To platí i pro mezinárodní přihlášky vynálezů s dřívějším právem přednosti, v nichž je Úřad určeným úřadem, a evropské patentové přihlášky s dřívějším právem přednosti, u nichž je platně určeným státem Česká republika.*²⁸

Pojem průmyslová využitelnost označuje možnost průmyslové výroby nebo užití předmětu vynálezu, jeho využitelnost v zemědělství nebo jiných hospodářských odvětvích.²⁹ Je zde tedy nutný předpoklad opakované a neomezené možnosti předmět znovu vyrobit a využít.

Vynález jako výsledek vynálezecké činnosti existuje, pokud pro odborníka nevyplývá ze stavu techniky. (viz. definice z §5). Při posuzování aspektu vynálezecké činnosti však není podstatný obsah patentových přihlášek na rozdíl od hodnocení novosti. V praxi je toto kritérium velmi těžko hodnotitelné. Vynález musí přinést do dosavadního stavu techniky něco nového a rozvinout tak její úroveň.³⁰

Zákon sám explicitně vylučuje z oblasti patentovatelných vynálezů především:

- vědecké objevy, teorie, matematické metody
- estetické výtvořy
- plány, pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti, hraní her nebo vykonávání obchodní činnosti, jakož i programy počítačů
- podávání informací³¹

4.2 Užitné vzory

Užitné vzory představují jednoduchá, nová, průmyslově využitelná technická řešení, která přesahují rámec odborných dovedností. Upravuje je zákon

---

²⁸ § 5 zákona č. 527/1990 Sb. o vynálezech, průmyslových vzorek a zlepšovacích návrzích

²⁹ § 7 zákona č. 527/1990 Sb. o vynálezech, průmyslových vzorek a zlepšovacích návrzích

³⁰ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. str. 101

³¹ § 1 zákona č. 527/1990 Sb. o vynálezech, průmyslových vzorek a zlepšovacích návrzích

č. 478/1992 o užitných vzorech. Právni úprava se v mnohém podobá úpravě patentů, např. v negativním vymezení toho, co za užitný vzor nelze považovat, v mnoha bodech také na právní úpravu patentů odkazuje. V praxi se často setkáváme s možná rozšířenějším označením užitných vzorů – malé patenty.

Narozdíl od patentů není u užitných vzorů kladen důraz na vysokou vynálezeckou úroveň. S tím souvisí také jejich ekonomicky, časově a administrativně snadnější způsob přihlášení do rejstříku v registračním řízení, které neobsahuje komparaci se současným stavem techniky v momentě přihlášky. Pokud přihlášený užitný vzor nesplňuje náležitosti (novost, odborná dovednost), je možnost jeho výmazu procesně jednodušší nežli obdobné řízení u patentů.³² Doba, na kterou se vztahuje právní chránění užitných vzorů je oproti patentům kratší, maximálně desetiletá.³³

4.3 Průmyslové vzory

Průmyslové vzory řeší otázku ochrany designu, tedy lidským okem rozpoznatelné podoby daného výrobku. Kromě celkového vzhledu jsou podstatné obrysové linie, typ užitého materiálu, barevnost či zdobivé detaily. Mezi typické příklady tak patří např. designy oděvů, šperků, spotřebního zboží nebo karoserie automobilů. K prvním historicky doloženým počátkům vývoje průmyslových vzorů došlo ve Francii v 15. století v souvislosti se vzory tkanin. Král zde poskytoval zhotovitelům privilegia k jejich užívání.³⁴

Dochází zde tedy k hodnocení určitých estetických či uměleckých aspektů a naráží zde tedy na sebe práva průmyslová a práva autorská. Pokud daný výrobek splňuje umělecký aspekt, může na něj být uplatněna vedle ochrany průmyslového vzoru také ochrana autorskoprávní.³⁵

Stejně jako patenty či užitné vzory zaštiťuje registraci průmyslových vzorů Úřad průmyslového vlastnictví. Podstatnými náležitostmi každého průmyslového

---

³² §17 zák. č. 478/1992 Sb. o užitných vzorech

³³ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. str. 242

³⁴ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. str. 257

³⁵ KOUKAL, Pavel. *Právní ochrana designu - průmyslové vzory, autorská díla*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. str. 139

vzoru je jeho novost a individuální povaha.³⁶ Užití rozličných technologických postupů při výrobě ani odborná stránka technologie zde nehraje roli. Ochrana průmyslového vzoru trvá 5 let od jeho zápisu do rejstříku s následnými možnostmi prodloužení až na 25 let.³⁷

4.4 Ochranné známky

Ochranné známky spadají do další kategorie průmyslových práv na označení. Historicky můžeme jejich počátky hledat v souvislosti s rozvojem prvních civilizací a obchodu mezi nimi. Zde se již můžeme setkat se snahou lidí o jedinečnost a využití nějakého rozlišovacího faktoru u svých produktů. K právní ochraně známek dochází v římském právu. Ve středověku se ochranné známky objevují ve formě rodových erbů šlechty. S dalším vývoje se tyto znaky postupně nevztahovaly pouze na šlechtu, ale také například na jednotlivé řemeslné cechy či kupce a sloužili k označení jejich produktů a komodit, které podléhaly kontrole jakosti a stanovených vlastností. Veliký rozmach známek nastává s příchodem kapitalismu, volného trhu a podnikatelské soutěže. V tomto prostředí dostávají ochranné známky mnohem větší význam, přichází nová konkurence, nové způsoby propagace výrobků a také nutnost chránit si své zavedené produkty.

V českých zemích byl v rámci Rakouska-Uherska přijat první zákon na ochranu průmyslových známek v roce 1858. První ochrannou známkou se znala dnes již světoznámé spojení: „*Pilsner beer*.”³⁸

Dnes zákon č. 441/2003 o ochranných známkách uvádí definici ochranné známky takto: „*Ochrannou známkou může být za podmínek stanovených tímto zákonem jakékoliv označení, zejména slova, včetně osobních jmen, barvy, kresby, písmena, číslice, tvar výrobku nebo jeho obal nebo zvuky, pokud je toto označení způsobilé*

a) odlišit výrobky nebo služby jedné osoby od výrobků nebo služeb jiné osoby a

---

³⁷ zák. č. 207/2000 Sb. o ochraně průmyslových vzorů

³⁸ ŠEBESTA, Kamil. PELÍŠKOVÁ, Radka. *Ochranné známky a jejich historický vývoj* In: epravo.cz [online]. [cit. 22.02.2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ochranne-znamky-a-jejich-historicky-vyvoj-72318.html>

b) být vyjádřeno v rejstříku ochranných známek (dále jen „rejstřík“) způsobem, který příslušným orgánům a veřejnosti umožňuje jasně a přesně určit předmět ochrany poskytnuté vlastníkově ochranné známky.³⁹

Podstatnou úlohu hrají tedy ochranné známky při rozlišování výrobků, služeb apod. Každý podnikatel se samozřejmě snaží, aby si zákazníci a celkově spotřebitelská veřejnost pod známkou vybavili produkt určitých vlastností a kvality, který již po léta slouží k jejich spokojenosti. K dalším funkcím ochranné známky patří možnost ochrany, kterou je dané známce poskytována a ostatní podnikatelé se musí vyvarovat jejího užití na svých produktech.⁴⁰ Stejně jako u jiných průmyslových práv se ochranné známky zapisují do rejstříku, který vede Úřad průmyslového vlastnictví. Na rozdíl od pouhé značky je chráněna průmyslovými právy.⁴¹ Rozlišujeme několik typů ochranných známek.

Prvním typem jsou tzv. výrobní ochranné známky, které se pojí s určitým produktem a také se závodem, který je vyrábí. Tvoří trvalou hodnotu podniku a je vyloučena možnost její přenositelnosti.

Obchodní ochranné známky jsou na rozdíl od výrobních úzce spojeny s obchodním podnikem a jeho zbožím a zaštiťují tak mnoho výrobců pod jeden obchod, který je distribuuje. V praxi obchodní ochranné známky užívají hlavně velké obchodní řetězce (Kaufland, Billa).

Dále existují zásobní ochranné známky, které slouží do budoucna, pokud by se podnikatel rozhodl obohatit svoji produkci o nové druhy produktů.

Poslední kategorii tvoří blokádní ochranné známky, které se podobají již zavedeným a registrovaným známkám a mají ostatním podnikatelům znemožnit užívat své výrobky pod takovými názvy.⁴²

Ochranné známky mohou být tvořeny mnoha způsoby a formy jejich projevu tak upravuje Společném prohlášení o ztvárnění nových druhů ochranných známek. Ochrannou známkou dle tohoto dokumentu mohou vyjadřovat slova,

---

³⁹ § 1a zák. č. 441/2003 Sb. o ochranných známkách

⁴⁰ HORÁČEK, Roman. *Zákon o ochranných známkách: Zákon o ochraně označení původu a zeměpisných označení; Zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví: komentář*. 2., podstatně dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2008. str. 62

⁴¹ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. str. 6

⁴² HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. str. 7

zvuk, pohyb, hologramy, multimedia, barvy či jiné formy (např. vůně).⁴³
Prohlášení reflektuje unijní úpravu průmyslových práv.⁴⁴

4.5 Označení původu a zeměpisná označení

Další soubor průmyslových práv na označení představují označení původu a zeměpisná označení. Slouží k veřejnoprávní regulaci zboží na trhu. Právní úpravu těmto institutům poskytuje zák. č. 452/2001 Sb. o označení původu a zeměpisných označeních, který je harmonizován s unijními předpisy.

Označení původu tvoří zeměpisný název oblasti, státu nebo místa, odkud pochází zboží, jehož vlastnosti a kvalita jsou vázány na geografické prostředí. Současně na označeném místě musí být zboží také vyrobeno, zpracováno i připraveno k vývozu.

Zeměpisné označení podléhá volnějším požadavkům. Jde o zeměpisný název státu či území, který uvádí, odkud je zboží dovezeno, s vlastnostmi a kvalitou přiřítatelnými dané lokalitě, ve které došlo k buď k výrobě nebo ke zpracování či alespoň k přípravě komodity.⁴⁵

---

⁴³ Společné prohlášení o ztvárnění nových druhů ochranných známek *dostupné na:*
https://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/ochranne-znamky/tmdn_oz_ztvarneni.html

⁴⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2436 ze dne 16. prosince 2015, kterou se sbližují právní předpisy členských států o ochranných známkách

⁴⁵ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. str. 59

5. Vztah pracovního práva a práva duševního vlastnictví

V předchozích kapitolách jsem se zabýval duševním vlastnictvím jako samostatnou oblastí práva a následně jsem se zaměřil na jeho dvě hlavní podskupiny – právo autorské a práva průmyslová.

Právo duševního vlastnictví tvoří samostatnou právní oblast, avšak často se setkává s dalšími právními odvětvími např. s právem občanským, správním, trestním, finančním či právě právem pracovním.

Pracovní právo je také samostatným právním odvětvím, které je kodifikováno převážnou měrou zákoníkem práce. Dělí se na základní tři podoblasti. První z nich je individuální právo, která se zabývá právy a povinnostmi zaměstnanců a zaměstnavatelů a vztahy mezi nimi. Druhou podoblastí je právo kolektivní, které řeší institut zaměstnaneckých kolektivních orgánů – odborů či rad a jejich vztahy se zaměstnavateli a jejich kolektivními subjekty – sdruženími zaměstnavatelů. Předmětem úpravy jsou zde tak pochopitelně i kolektivní smlouvy. Třetí podoblast upravuje právo zaměstnanosti.

Pracovní právo spadá z větší části do práva soukromého, ovšem např. podoblast zaměstnanosti se velmi podobá veřejnému právu. Spolu s právem sociálního zabezpečení patří do tzv. sociálních práv.⁴⁶

V mnoha případech se však pracovní právo dostává do kontaktu s právem duševního vlastnictví a jak již napovídá téma této práce, pracovněprávní aspekty často hrají v právu duševního vlastnictví podstatnou roli. Mnoho předmětů duševního vlastnictví bývá totiž často tvořeno osobami v pracovněprávním vztahu – zaměstnanci, kteří v rámci svého zaměstnání provádějí duševní tvořivou činnost. Vznikají tak díla autorská, nové patentovatelné vynálezy nebo průmyslové vzory. Na takto vzniklé předměty se tak vztahují jak práva duševního vlastnictví, tak i pracovní právo.⁴⁷

---

⁴⁶ BĚLINA, Miroslav. *Pracovní právo*. 5., dopl. a podstatně přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. str. 4-5

⁴⁷ VOJČÍK, Peter. *Teorie právní ochrany nehmotných statků*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2016. str. 73

6. Autorské právo a právo pracovní

V této kapitole se zaměřím na konkrétní situace, kde se pracovní dostává do vztahu s právem autorským. Přiblížím konkrétní právní instituty, které jsou v tomto vztahu užívány. V první řadě rozeberu zaměstnanecké dílo jako takové a dále se poté budu věnovat oblastem práva, kde často dochází k tvorbě autorských děl právě v rámci pracovněprávních vztahů. Rozeberu tedy oblasti architektonických děl či počítačových programů – softwarového práva. Dále uvedu také možnosti soukromoprávní i veřejnoprávní ochrany autorských děl se zaměřením právě na zaměstnanecká díla.

6.1 Zaměstnanecké dílo

Autorská díla často vznikají při výkonu práce zaměstnance v pracovněprávním vztahu. Jako výsledek takové práce však nemusí nutně stvořit pouze hmatatelný produkt. Spolu s hmotným předmětem nebo i samostatně může při výkonu práce vytvořit autorské dílo.⁴⁸

Podle zákoníku práce má zaměstnanec nárok na mzdu nebo plat za vykonanou práci. Není zde ovšem specifikován vztah k výsledkům práce, tedy i vzniklým autorským dílům.⁴⁹

Tento vztah je upraven v hlavě I. a díle 7. autorského zákona jako zaměstnanecké dílo. §58 odst. 1 autorského zákona uvádí: *„Není-li sjednáno jinak, zaměstnavatel vykonává svým jménem a na svůj účet autorova majetková práva k dílu, které autor vytvořil ke splnění svých povinností vyplývajících z pracovněprávního nebo služebního vztahu. Takové dílo je zaměstnaneckým dílem..”*

Autorský zákon zde tedy doplňuje zákoník práce a říká, že výsledky zaměstnancovy práce – autorská díla co do majetkových práv náleží zaměstnavateli, který je může se souhlasem zaměstnance – autora (pokud se nepřevádí celý obchodní závod) převést na třetí osobu. V první větě § 58 odst. 1 autorského zákona však dispozitivní úprava připouští u zaměstnaneckého díla

---

⁴⁸ VOJČÍK, Peter. *Teorie právní ochrany nehmotných statků*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2016. str. 74

⁴⁹ §109 zák. č. 262/2006 Sb. zákoník práce

možnost zaměstnance a zaměstnavatele ke sjednání jiného režimu autorským majetkových práv. V případě, kdy zaměstnavatel tato práva vykonává nedostatečným způsobem nebo o ně nedbá vůbec, je zaměstnanec oprávněn požadovat o licenci k nim. Tu mu zaměstnavatel může odepřít pouze ze svých závažných důvodů. Pokud by došlo k případu, že zaměstnavatel zemře a nezanechá právního nástupce, tak majetková práva autorská přecházejí na zaměstnance – autora. Ukončení pracovního poměru (nebo jiného pracovněprávního vztahu – dohody o provedení práce či dohody o pracovní činnosti)⁵⁰ mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem – autorem nemá právní účinky na další trvání vztahu dle autorského zákona. Platí zde také právní fikce, která předpokládá souhlas autora s dokončením nedokončeného díla po skončení pracovněprávního vztahu.⁵¹

I přes to se může zdát postavení zaměstnance jako autora v pracovněprávním vztahu nevýhodné. Nesmíme však zapomínat na okolnosti vzniku takovýchto autorských děl. Zaměstnavatel zde zajišťuje veškeré zázemí v podobě místa pracoviště, vybavení potřebnou technikou, přísun surovin atd. Na zaměstnance tak nejsou kladeny často i velmi vysoké vstupní náklady k vytvoření díla.⁵²

Osobnostní práva autora k zaměstnaneckým dílům však náleží samotnému autorovi. Do jisté míry jsou však omezena tím, že zákon předpokládá automatický souhlas autora ke zveřejnění nebo upravení díla, také jeho možné zpracování do souborného díla a uveřejnění díla pod jménem zaměstnavatele. Tento zákonný předpoklad se však nechá dispozitivně upravit dohodou mezi dotčenými stranami.

V případě, že by zaměstnavatel z majetkových práv k zaměstnaneckému dílu těžil zisk v takové míře, která by byla ve zjevném nepoměru ke mzdě zaměstnance, má zaměstnanec právo nárokovat si přiměřenou dodatečnou odměnu.⁵³

---

⁵⁰ § 74 a násl. zákona č. 262/2006 Sb. zákoník práce

⁵¹ § 58 zák. č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů

⁵² CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. str. 127

⁵³ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘICHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017. str. 179-180

6.2 Kolektivní dílo

Autorský zákon nám vedle zaměstnaneckého díla definuje také dílo kolektivní, které se však k zaměstnaneckému úzce váže. Dle znění § 59 odst. 1 autorského zákona je kolektivním dílem „*dílo, na jehož tvorbě se podílí více autorů, které je vytvářeno z podnětu a pod vedením fyzické nebo právnické osoby a uváděno na veřejnost pod jejím jménem, přičemž příspěvky zahrnuté do takového díla nejsou schopny samostatného užití.*“⁵⁴

Na rozdíl od spoluautorství je dle definice kolektivní dílo „*vytvářeno z podnětu a pod vedením fyzické nebo právnické osoby a uváděno na veřejnost pod jejím jménem.*“ Kolektivní díla mohou být za splnění podmínky, kdy byla zhotovena v pracovněprávním vztahu, díly zaměstnaneckými. Pokud bylo kolektivní dílo vyrobeno na objednávku, platí zde právní domněnka, kdy je takové dílo považováno za zaměstnanecké a nevztahují se na něho ustanovení, která upravují právní režim děl na objednávku. Objednatel díla je tak v dané problematice považován za zaměstnavatele.⁵⁵

6.3 Počítačový program (software)

Pojem počítačový program užívá právo občanské, autorské atd., zatímco téměř synonymním pojem software se používá v praxi – v prostředí informačních technologií. V českém právu legální definici počítačového programu nenalezneme.⁵⁶ Uvádí ji však směrnice 2009/24 ES, která pro své účely chápe „*programy v jakékoliv formě, včetně těch, které jsou součástí technického vybavení (hardware). Tento výraz zahrnuje rovněž přípravné koncepční práce vedoucí k vytvoření počítačového programu za podmínky, že povaha těchto prací v pozdější etapě umožní vytvoření počítačového programu.*“⁵⁷

---

⁵⁴ §59 odst. 1 zák. č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů

⁵⁵ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. , str. 131

⁵⁶ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Computer Press, 2018. str.31

⁵⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 O právní ochraně počítačových programů

Počítačové programy jsou součástí softwarového práva, které spolu s internetovým právem spadá do oblasti práva informačních technologií. V dnešní době, kdy dochází k opravdu dynamickému rozvoji informačních technologií a všech dalších oblastí s nimi spojených. Vedle nezpochybnitelného kladného významu pro téměř všechny druhy lidské činnosti s sebou však nese (v souvislosti s globálním propojením, obsahem obrovského množství často velmi důležitých a citlivých dat a mnoha dalšími důvody) také vážná rizika a proto i nutnost právní ochrany. Právo informačních technologií by tedy mělo reflektovat tento progres a být mu jakousi neviditelnou oporou.⁵⁸

Jak jsem již zmínil v kapitole druhé, autorský zákon počítačový program k autorským dílům neřadí a uvádí ho mezi díla původní – fiktivní, která se těm autorským blíží, avšak autorský zákon u nich vylučuje možnost existence aspektu jedinečnosti.⁵⁹ Autorský zákon upravuje ochranu počítačových programů speciálně v hlavě I. a díle 7. – stejně jako např. díla zaměstnanecká či kolektivní. §65 říká: „*Počítačový program, bez ohledu na formu jeho vyjádření, včetně přípravných koncepčních materiálů, je chráněn jako dílo literární, nevyplývá-li z tohoto zákona jinak. Myšlenky a principy, na nichž je založen jakýkoli prvek počítačového programu, včetně těch, které jsou podkladem jeho propojení s jiným programem, nejsou podle tohoto zákona chráněny.*“⁶⁰ Vzhledem ke své specifčnosti a účelu (užívání koncovým spotřebitelem) jsou práva autora k softwaru značně upravena a omezena.⁶¹

Dle české právní úpravy autorská práva k softwaru náleží jeho tvůrci – fyzické osobě, kterou je v praxi programátor nebo členové programátorského týmu. V tomto směru se náš přístup rozchází s úpravou v USA i EU, kdy naše autorské právo předpokládá možnost existence autorství pouze pro fyzickou osobu – zaměstnance.⁶²

---

⁵⁸ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Computer Press, 2018. str. 23

⁵⁹ Kapitola 3. str. 9 této práce - Autorské dílo

⁶⁰ §65 zák. č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů

⁶¹ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. str. 147

⁶² JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Computer Press, 2018. str. 40-41

V případě splnění náležitosti vzniku softwaru jako výsledku práce ve vztahu pracovněprávním, patří pak takový software mezi zaměstnanecká díla. Takovýto software se řídí režimem zaměstnaneckých děl, který jsem již popisoval výše,⁶³ a upravuje ho tak i autorský zákon.

Často se také v praxi setkáme s počítačovým programem na objednávku, který vzniká na základě smlouvy o dílo, kdy kontraktace probíhá mezi objednatelem a zhotovitelem – autorem jako fyzickou osobou. Takové případy se pak taktéž řídí režimem zaměstnaneckého díla dle §58 odst. 7 autorského zákona.⁶⁴ Rozdíl nastává v případě, kdy zhotovitelem nebude přímo autor jakožto fyzická osoba, nýbrž právnická osoba (IT firma), která bude daného autora zaměstnávat. V tento moment zaměstnavatel vykonává majetková práva k dílu a daný software na objednávku spadá do režimu licence, či postoupení majetkových práv autora.

Dalším důležitým faktorem je zde posouzení, zda v momentě kontraktace je předmětem již dokončený počítačový program nebo tento má teprve na objednávku vzniknout. Má-li dojít k objednání již hotového softwaru, bude se jednat dle NOZ o klasickou kupní smlouvu a nikoliv smlouvu o dílo.⁶⁵ V takovém případě se tedy nebude jednat o software na objednávku, ať již byl zhotoven přímo autorem (fyzickou osobou) či firmou se zaměstnaným programátorem – autorem.⁶⁶

6.4 Architektonické dílo

Další oblast lidské činnosti, která do problematiky spojení duševního vlastnictví a pracovního práva zasahuje, je právě architektura a s ní spojené architektonické dílo.

Samotná architektura je věda stojící někde mezi vědeckou a uměleckou tvorbou. Právě ona umělecká stránka je zde podstatná a váže se na autorskoprávní úpravu architektonických děl. Ta je jako první obsažena v autorském zákoně

---

⁶³ Kapitola 4. str. 22 této práce - Zaměstnanecké dílo

⁶⁴ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. str. 129-130

⁶⁵ Rozdílem mezi kupní smlouvou a smlouvou o dílo je v předmětu. U kupní smlouvy je předmětem již hotová věc, u smlouvy o dílo bude věc nebo její podstatná část teprve vytvořena.

⁶⁶ JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Computer Press, 2018. str. 121

Mexika z roku 1883, který již považuje architektonické dílo za umělecké, nikoliv pouze funkční stavební dílo. Velký průlom nastal po přijetí Bernské úmluvy mnoha evropskými státy roku 1886. Tato úmluva již uvádí mezi autorskými díly také architektonické dílo.⁶⁷

Současná česká právní úprava hledí na architektonické dílo jako na nehmotný statek, který je ztvárněn určitou hmotnou stavbou. Autorský zákon jej uvádí ve svém demonstrativním výčtu mezi autorská díla.⁶⁸ Tím pádem spadá do režimu autorských děl, který jsem již přiblížil v kapitole třetí.

Pokud dotčené architektonické dílo vytvoří zaměstnanec – architekt v rámci svého pracovního poměru (případně dohody o provedení práce či dohody o pracovní činnosti) se zaměstnavatelem – architektonickým ateliérem, bude se jednat pochopitelně o dílo zaměstnanecké, které jsem již popisoval v této kapitole a bude se tak také řídit jeho právní úpravou v autorském zákoně.

Výkon majetkových práv u zaměstnaneckých architektonických děl tak jako u jiných připadá zaměstnavateli. V praxi však často dochází u architektů zaměstnaných v určitém ateliéru nebo u jiného zaměstnavatele ke snaze o vytvoření vlastního souboru svých výtvorů pro své vlastní zviditelnění a například i reklamu do budoucna. V takovém případě bude jistě muset do takového prezentačního souboru zařadit i ta architektonická díla, která spadají do režimu děl zaměstnaneckých. Pro výkon majetkových práv k takovýmto dílům bude tedy architekt v této situaci nucen k uzavření licenční smlouvy se svým zaměstnavatelem.⁶⁹

6.5 Prostředky právní ochrany zaměstnaneckých děl

Tak jako ostatní autorská díla jsou i zaměstnanecká díla předmětem práva autorského. Autorské právo je řazeno v právním systému ČR mezi právo soukromé. Soukromoprávní prostředky ochrany jsou tedy těmi hlavními, kterými se lze často bránit. Vedle nich autorský zákon upravuje také správní prostředky

---

⁶⁷ SÝKOROVÁ, Pavla. *Autorské právo v architektuře*. V Praze: C.H. Beck, 2018. str. 28-29

⁶⁸ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. str. 4

⁶⁹ SÝKOROVÁ, Pavla. *Autorské právo v architektuře*. V Praze: C.H. Beck, 2018. str. 113

ochrany. Trestní zákoník pak samostatně uvádí trestné činy a trestněprávní způsob ochrany práv.

V této podkapitole tedy proberu všechny uvedené prostředky právní ochrany autorských práv a pokusím se je přiblížit ve světle pracovního práva a zaměstnaneckých děl.

6.5.1. Soukromoprávní prostředky ochrany

Soukromé právo dává nositeli autorských (a jiných práv dle autorského zákona) řadu nároků při jejich ochraně:

- *„nárok určovací*
- *nárok zdržovací, a to jak ve vztahu k porušování nebo ohrožování práva, tak ve vztahu k službě využívané k porušování nebo ohrožování práva,*
- *nárok informační*
- *nárok odstraňovací*
- *nárok satisfakční*
- *nárok na náhradu škody*
- *nárok na vydání předběžného obohacení*
- *nárok na uveřejnění rozsudku* ⁷⁰

K těmto nárokům je legitimován v první řadě ten, kdo dílo vytvořil – autor, dále pak případně výkonný umělec (pokud jde o práva k uměleckému výkonu) a ten, který vlastní další práva dle autorského zákona. Pokud jde o ochranu autorských práv a práv jim příbuzných posmrtně, náleží pak tato aktivní legitimace skupině osob vymezené autorským zákonem. Mezi ně patří osoby blízké – hlavně přímí potomci, kolektivní správci či organizace, které jako právnické osoby sdružují autory.

Kromě těchto vlastních nositelů práv se může vybraných nároků z výše uvedených dovolávat také ten, kdo vykonává majetková práva. Zde se jedná typicky o případ zaměstnaneckého díla (nebo díla, pro která jsou považována za zaměstnanecká – počítačový program na objednávku, kolektivní dílo na objednávku). U těchto děl, jak již bylo zmíněno, vykonává práva majetková

---

⁷⁰ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘICHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017. str. 242

zaměstnavatel či objednatel, který má tedy také právo na nárok zdržovací, informační, odstraňovací a na náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení. Autorovi – zaměstnanci (či zhotoviteli díla na objednávku) náleží právo nárokovat satisfakci, pokud dojde k nemajetkové újmě, a spolu s vykonavatelem také nárok na uveřejnění rozsudku (u autora – zaměstnance pokud se domáhá ochrany svých osobnostních práv).

6.5.1.1 Nároky vykonavatelů majetkových práv autorských - zaměstnavatelů

Nárokem na zdržení se určité činnosti se může vykonavatel majetkových práv – zaměstnavatel domáhat, aby neoprávněná osoba upustila od výroby, odbytu, dovozu či vývozu, nabídky prodeje kopie, dále pak i takovouto rozmnoženinu propagovat, inzerovat nebo reklamně zviditelňovat. Dále si může nárokovat také, aby byla zakázána taková služba, která slouží k porušování či ohrožování práva. V souladu s právem EU tak tedy může zamezit i některým provozovatelům a poskytovatelům služeb (např. připojení, webový stránek).

Spolu se zdržovacím nárokem mají vykonavatelé majetkových práv autorských nárok na informace, které souvisejí s celkovým protiprávním jednáním, jehož způsoby jsem uvedl v předchozím odstavci o zdržovacím nároku. Patří sem například právo na sdělení informací, které osoby se takového jednání dopouštěli, kde k porušení práv došlo či v jakém rozsahu došlo k rozmnožení děl a za jako cenu byla distribuována. Skupina osob, které jsou k tomuto nároku pasivně legitimovány, je velmi rozsáhlá počínaje těmi, kdo majetková práva autorská porušili nedovolenou výrobou kopií díla, a konče těmi, kteří provozovali služby sloužící k neoprávněnému zásahu do práv.⁷¹

Odstraňovací nárok slouží k uvedení skutečností do takového stavu, který panoval před neoprávněným jednáním dané osoby. Tohoto stavu lze docílit několika způsoby, které demonstrativně vymezuje autorský zákon. Patří sem zničení a stažení z oběhu neoprávněných kopií či nástrojů a materiálů sloužících k jejich zhotovení, avšak i náčiní, které slouží k obcházení technických prostředků k ochraně práv k autorským dílům. Tyto často velmi restriktivní postupy však

---

⁷¹ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘICHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017. str. 244-245

musí korespondovat v poměru s mírou zásahu do majetkových práv. Nutné je také brát v potaz práva třetí strany (např. těch, kteří si protiprávně rozmnožené výrobky zakoupí).⁷²

Dále pak vykonavatelům majetkových práv (pro účely této práce typicky zaměstnavatelům) náleží nárok na náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení. V případě bezdůvodného obohacení má oprávněný nárok na dvojnásobek finanční sumy, která by mu náležela při zákonném používání díla (např. na základě licenční smlouvy). V praxi se vyjádření nároku v penězích neurčuje dle ušlého zisku, který by se těžko dokázal, ale daná věc se posuzuje z pohledu nezákonného zásahu a finanční hodnoty, o které tímto způsobem dotčená osoba dosáhla. Tato osoba se takto obohatila bez potřeby uzavřít licenční smlouvu s vykonavatelem majetkových práv autorských, který tak má nárok na dvojnásobek této částky, jenž mu pokryje i jeho vzniklé škody. Oprávněný však v takovém případě již nemůže souběžně požadovat kromě této sumy i zvlášť náhradu škody ze stejného právního titulu.

V některých situacích, kdy je oprávněný reálně schopen před soudem dokázat a vyčíslit ušlý zisk. K tomu by mohlo dojít například v ten moment, kdy nositel majetkových autorských práv ke scénáři filmu nebude moci uzavřít smlouvu s produkční firmou, neboť film již vyšel u jiného producenta na základě protiprávně zkopírovaného scénáře. Vykonavatel autorských práv by mohl mít s produkcí předem domluvenou odměnu za daný scénář, který se však nerealizoval kvůli nevýhodným podmínkám způsobeným již existujícím filmem. Oprávněný vykonavatel práv ke scénáři by tedy mohl celkem úspěšně u soudu nárokovat jak ušlý zisk - formou náhrady škody z výše uvedeného právního titulu a současně i požadovat další částku za bezdůvodné obohacení.⁷³

6.5.1.2 Nároky autora - zaměstnanec

V předchozích případech jsem vylíčil většinu nároků, které náleží v režimu zaměstnaneckého díla zaměstnavateli, který je vykonavatelem majetkových autorských práv. Vlastní autor – zaměstnanec je v nárocích značně omezen. Jemu

---

⁷² CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. str. 114

⁷³ SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘICHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017. str. 246-247

samotnému přísluší nárok satisfakční. Tento nárok se ze své podstaty vztahuje k osobnostním právům, nikoliv majetkových. Ta pochopitelně stále náleží zaměstnanému autorovi díla.

Autor je tedy oprávněn požadovat při své nemajetkové újmě omluvu. Pokud by vzhledem k závažnosti neoprávněného zásahu do osobnostních práv autora omluva nepostačovala, je možné žádat také přiměřenou finanční částku.

Další nárok – na uveřejnění rozsudku, který přiznává autorská práva, má vedle samotného autora - zaměstnance také vykonavatel majetkových práv – zaměstnavatel. Běžně tak k takovému uveřejnění dochází prostřednictvím médií na náklady té osoby, u které soud rozhodl, že do autorských práv zasáhla nebo je ohrozila.⁷⁴

6.5.2 Správní prostředky ochrany

Vedle soukromoprávních způsobů ochrany autorských práv mohou autoři nebo vykonavatelé autorských práv využít také veřejnoprávní úpravu. Veřejné právo jako takové sleduje veřejný zájem. V rámci autorského práva a zaměstnaneckých děl tedy proto vytyčuje správní právo možnosti veřejnoprávní regulace formou přestupků a následných sankcí.

Zabezpečuje tak tedy kromě ochrany vybraných autorských práv také fungování Státního fondu kultury, neboť finanční obnosy z pokut za spáchané přestupky plynou do jeho rozpočtu.

Uložení takové správní pokuty však neznamená, že by souběžně zanikly soukromoprávní nároky, které jsem přiblížil v předchozí podkapitole.

Správní úpravu autorskoprávních přestupků obsahuje více zákonných předpisů. Kromě autorského zákona je nutné využití obecnější právní úpravy zák. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (např. přičitatelnost přestupků právnické osobě⁷⁵) a co do procesních aspektů zák. č. 500/2004 Sb. správního řádu.⁷⁶

---

⁷⁴ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. str. 114

⁷⁵ § 20 odst. 2 zák. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

⁷⁶ SRSTKA, Jirí, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘICHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017. str. 332-335

Autorský zákon člení přestupky podle toho, kdo je může spáchat na přestupky osob fyzických, právnických a podnikajících fyzických, kolektivních nebo nezávislých správců práv.⁷⁷

6.5.3 Trestně právní prostředky ochrany

Jak již víme, trestní právo má společnost chránit proti nejvážnějším typům porušení práva a jeho užití má sloužit jako ultima ratio – až v případě, kdy nepostačí využít jiný právní prostředek ochrany. Proto i nejzávažnější zásahy do autorského práva mohou zapříčinit trestněprávní postih. Tyto nejpodstatnější aspekty autorského práva (svoboda vědeckého bádání, umělecké tvorby a práva k výsledkům tvůrčí činnosti člověka⁷⁸) jsou obsaženy také v Listině základních práv a svobod a jejich zvýšená ochrana formou trestněprávní úpravy koresponduje s požadavky mezinárodního práva a práva Evropské unie.

Stejně jako přestupkovou úpravu autorského práva je možné trestně právní prostředky ochrany využít nezávisle bez ohledu na užití jiné právní ochrany (např. soukromoprávní).⁷⁹

Trestní zákoník tak obsahuje v hlavě VI., která upravuje hospodářskou trestnou činnost, dva trestné činy porušení autorského práva. Jde o trestný čin porušení autorského práva, práv souvisejících s autorským právem a práv k databázi dle §270 trestního zákona.

„Kdo neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému

---

⁷⁷ § 95a zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon upravuje osobu kolektivního správce dat takto: „Kolektivní správce je právnická osoba tvořená nositeli práv, která na základě uděleného oprávnění ke kolektivní správě vykonává pro tyto nositele práv jako jediný nebo hlavní účel své činnosti kolektivní správu a která není založena za účelem podnikání ani jiné výdělečné činnosti nebo která je řízena svými členy.“

§ 104 zák. č. 121/2000 Sb. autorský zákon upravuje osobu nezávislého správce dat takto: „Nezávislým správcem práv je právnická osoba, jejíž hlavní činností je podnikání nebo jiná výdělečná činnost, která je na základě smlouvy oprávněna spravovat autorská práva nebo práva s nimi související jménem více než jednoho nositele práv k jejich společnému prospěchu jako její jediný nebo hlavní účel své činnosti a ve které nemají majetkovou účast ani ji neovládají nositelé práv, jejichž práva spravuje.“

⁷⁸ Čl. 15 odst. 2 LZPS, čl. 34 odst. 1 LZPS

⁷⁹ SRSTKA, Jirí, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘICHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017. str. 341-343

*záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.*⁸⁰

Toto ustanovení odkazuje do lex specialis – autorského zákona, kde jsou obsaženy druhy neoprávněných zásahů. Naznačuje také, že v souladu se subsidiaritou trestní represe – užitím trestního práva jako poslední možnosti, pokud nedostačují jiné právní nástroje, musí být takový zásah nikoliv nepatrný, nižším stupněm intenzity zásahu by tak takový čin nenaplnil skutkovou podstatu trestného činu a postihovala by jej například pouze přestupková odpovědnost.

Tento trestný čin postihuje jak zásahy do osobnostních, tak i do majetkových práv autorských. Poškozenou osobou zde tedy může být (pokud se bude jednat o zaměstnanecké dílo) jak zaměstnanec – autor, tak i zaměstnavatel – vykonavatel majetkových práv autorských.

Ustanovení obsahuje také v odstavcích druhém a třetím kvalifikované skutkové podstaty s vyšší možností uložení horní hranice délky trestu odnětí svobody při odsouzení za spáchání takového trestného činu např. pokud se takového činu dopustí ve velkém rozsahu či v souvislosti s obchodní činností, podnikáním.⁸¹

Dále trestní zákoník uvádí trestný čin padělání a napodobení díla výtvarného umění v §271 trestního zákona.,*„Kdo padělá výtvarné autorské dílo nebo napodobí výtvarný projev jiného autora v úmyslu, aby nové dílo bylo považováno za původní dílo takového autora, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.*“⁸²

Tento trestný čin postihuje jak padělání, tak i napodobení projevu jiného autora. Mezi těmito na první pohled podobnými zakázanými činnostmi je však rozdíl. Padělání výtvarného autorského díla spočívá ve vytvoření podobného díla, které má být dále uváděno jako originál. Při napodobení výtvarného projevu autora nedochází k tvorbě neoprávněné kopie originálu, ale tvůrce zde dílo nové takovým stylem, který má vzbudit dojem, že dílo vytvořil dotčený autor, jehož projev byl napodoben. Podobně jako u neoprávněného zásahu obsahuje ustanovení v dalších odstavcích kvalifikované skutkové podstaty.⁸³

---

⁸⁰ §270 odst. 1 zák. č. 40/2009 Sb. trestní zákoník

⁸¹ DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. str. 2136-2140

⁸² §271 odst. 1 zák. č. 40/2009 Sb. trestní zákoník

⁸³ DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. str. 2147-2148

7. Práva k průmyslovému vlastnictví a pracovní právo

Stejně jako v předchozí podkapitole se zaměřím i v této na vztah duševního vlastnictví s pracovním právem. Uvedu a přiblížím zde typické příklady z práva průmyslového – podnikový vynález, zaměstnanecký průmyslový vzor. Dále se zaměřím na práva obdobná průmyslovým (obchodní tajemství, know-how...) a jejich význam v pracovněprávních vztazích. V neposlední řadě uvedu možnosti právní ochrany vybraných institutů.

7.1. Podnikový vynález

Stejně jako v předchozí kapitole autorské práva, tak se i práva průmyslová v některých situacích setkávají s pracovním právem. U průmyslového vlastnictví je to typicky v momentě, kdy jsou předměty práva průmyslového vlastnictví zhotoveny v rámci pracovněprávního vztahu.

Tak je tomu i u podnikového vynálezu. Právní úprava (obsažená v §9 zák. č. 527/1990 Sb. o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích) se zde do jisté míry podobá úpravě zaměstnaneckého díla, které jsme si přiblížili v předchozí kapitole. Zaměstnanec jakožto tvůrce takového vynálezu s ním obeznámí bez zbytečného odkladu svého zaměstnavatele, kterému v takovém případě náleží patentové právo.

Zaměstnanec je oprávněn žádat za vynález odměnu, která musí být co do výše v poměru s tím, jakým způsobem a do jaké míry bude moci zaměstnavatel vynález ve své firmě využít a jaký bude jeho finanční význam pro firmu. Kritéria pro výši odměny stanovuje zákonná úprava. *„Pro její výši je rozhodný technický a hospodářský význam vynálezu a přínos dosažený jeho možným využitím nebo jiným uplatněním, přičemž se přihlíží k materiálnímu podílu zaměstnavatele na vytvoření vynálezu a k rozsahu pracovních úkolů původce. Dostane-li se již vyplacená odměna do zjevného nepoměru s přínosem dosaženým pozdějším využitím nebo jiným uplatněním vynálezu, má původce právo na dodatečné vypořádání.*”⁸⁴ Kromě zákonné úpravy však často dochází k obsažení podmínek pro výši této odměny v interních předpisech společnosti. Ani takovýto vnitřní

---

⁸⁴ §9 odst. 4 zák. č. 527/1990 Sb. o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích

předpis však nemusí být dostatečně konkrétní a přesně daná kritéria specifikovat. Takové případy pak mohou skončit až u soudu, který k příslušné výši odměny dojde za pomoci znaleckého posudku.

Zaměstnanec má však možnost smluvně si upravit se zaměstnavatelem práva na patent ke svým vynálezům vytvořeným v rámci pracovního poměru, dohody o provedení práci či dohody o pracovní činnosti. V určitých pracovněprávních vztazích (s ohledem na druh práce a zkušenosti či dovednosti zaměstnance) se může smluvní režim patentového práva k podnikovým vynálezům jevit jako výhodný pro obě strany.

Pokud ale k žádné smlouvě mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem nedojde, řídí se právo na patent k vynálezu zákonnou úpravou a jak jsem již uvedl výše, toto právo připadá zaměstnavateli, Ten ho však musí uplatnit v zákonné lhůtě tří měsíců od té doby, kdy se od zaměstnance – původce vynálezu dozvěděl. Pokud tak neučiní, právo k danému vynálezu připadá znovu zaměstnanci.⁸⁵

Samotné vyrozumění zaměstnavatele o vynálezu musí být písemné a spolu s ním zaměstnanec odevzdá zaměstnavateli všechny podklady a dokumenty, na základě kterých může zaměstnavatel dále postupovat, uplatit právo na patent a případně po jejich vyhodnocení přistoupit k podání patentové přihlášky. Toto písemné oznámení a způsob předání veškeré zmíněné dokumentace co do kvality i kvantity obsažených informací bývá často předmětem sporu. V ideálním případě podá zaměstnavatel zaměstnanci takové podklady a dokumenty, na základě kterých je zaměstnavatel schopen nejen uplatnit právo k patentu, ale také zřídit jeho právní ochranu.

Je však na rozhodnutí zaměstnavatele, jestli bude vynález právně chránit a podávat patentovou přihlášku, může pouze k patentu uplatnit právo a to nejlépe písemnou formou. Pokud tak učiní (bez patentové přihlášky), bude se při zkoumání výše odměny původce – zaměstnanec vycházet právě z předaných podkladů a dokumentace.

Při marném uplynutí tříměsíční lhůty, kdy zaměstnavatel právo neuplatní, může podat zaměstnavatel patentní přihlášku k danému vynálezu v souladu s podklady a dokumentací předanou zaměstnavateli. Může tak dojít k situaci, kdy

---

⁸⁵ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. str. 114-117

původce – zaměstnanec nepředá zaměstnavateli dostatečné podklady v dostatečném rozsahu či kvalitě informací a zaměstnavatel tak neuplatní právo k patentu. Následně po třech měsících může původce přijít s patentovou přihláškou na dotčený vynález, která však bude obsahovat dostatečné podklady k udělení patentu. V takových případech věc často končí u soudu, kdy je původce nucen prokázat, že řádně poskytl při obeznámení o vynálezu veškeré své podklady co do kvality i kvantity svému zaměstnavateli.⁸⁶

Dále pak zákonná úprava myslí také na zachování mlčenlivosti o dotčeném podnikovém vynálezu. „*Neuplatní-li zaměstnavatel ve lhůtě tří měsíců od vyrozumění podle ustanovení odstavce 2 vůči původci právo na patent, přechází toto právo zpět na původce. Zaměstnavatel i původce jsou v této lhůtě povinni zachovávat vůči třetím osobám o vynálezu mlčenlivost.*“⁸⁷ Ustanovení však dostatečně neřeší mlčenlivost po uplynutí tříměsíční lhůty, ve které došlo k uplatnění práva, ale nebyla ještě podána ze strany zaměstnavatele patentová přihláška nebo na možnost uplynutí zákonné lhůty a přechod práva zpět na zaměstnance. Pro takové situace by měla existovat dostačující právní úprava v interním předpisu firmy nebo by měl zaměstnavatel a dotčený zaměstnanec – původce zajistit mlčenlivost a nemožnost zveřejnění podnikového vynálezu prostřednictvím smlouvy.⁸⁸

Skončení pracovněprávního vztahu nemá vliv a žádné právní dopady na výše zmíněnou úpravu podnikového vynálezu.⁸⁹

7.2 Zaměstnanecký průmyslový vzor

Velmi podobně jako u podnikového vynálezu jsou ukotvena ustanovení, která řeší zaměstnanecký průmyslový vzor. Ten byl upraven v zákoně č. 527/1990 Sb. o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, zatímco zaměstnanecký průmyslový vzor je obsažen v zák. č. 207/2000 Sb, o ochraně

---

⁸⁶ ČADA, Karel. *Podnikový vynález*. In: vedavyzkum.cz [online]. [cit. 20.03.2020]. Dostupné z: <https://vedavyzkum.cz/dusevni-vlastnictvi/dusevni-vlastnictvi/podnikovy-vynalez>

⁸⁷ §9 odst. 3 zák. č. 527/1990 Sb. o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích

⁸⁸ ČADA, Karel. *Podnikový vynález*. In: vedavyzkum.cz [online]. [cit. 20.03.2020]. Dostupné z: <https://vedavyzkum.cz/dusevni-vlastnictvi/dusevni-vlastnictvi/podnikovy-vynalez>

⁸⁹ §10 zák. č. 527/1990 Sb. O vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích

průmyslových vzorů. Přestože uspořádání právních vztahů u výše zmíněných zákonných úprav má sledovat podobný záměr, můžeme zde najít určité rozdíly.

Na rozdíl od podnikového vynálezu, kde náleží právo k patentu po jeho uplatnění zaměstnavateli, dochází u zaměstnaneckého průmyslového vzoru k přechodu práv na zadavatele daného vzoru.⁹⁰

K této problematice se vyjádřil ve svém rozhodnutí Cdon 6/94 Nejvyšší soud, který uvedl, že pro posouzení práv k průmyslovému vzoru je rozhodující, pro kterého zaměstnavatele zaměstnanec – původce daný průmyslový vzor vytvořil (který zaměstnavatel zadal dotčenému zaměstnanci zhotovit průmyslový vzor) v rámci pracovněprávního vztahu v souvislosti s určením následného případnutí práva k průmyslovému vzoru tomuto zaměstnavateli.⁹¹

Další rozličnost tkví v právní úpravě odměny zaměstnance za zaměstnanecký průmyslový vzor. V předchozí podkapitole jsem vysvětlil nárok zaměstnance, který zhotovil podnikový vynález (a právo na patent přešlo zaměstnavateli), na přiměřenou odměnu a rozebral kritéria pro následné určení její výše. U zaměstnaneckých průmyslových vzorů se tato kritéria liší. „*Při stanovení výše odměny se vychází z přínosu dosaženého užíváním průmyslového vzoru nebo jeho jiným uplatněním, přičemž se přihlíží k materiálnímu podílu zadavatele na vytvoření průmyslového vzoru a k rozsahu zadání původci.*“⁹² Nárok na odměnu zde tedy zaměstnanci vzniká až při užití či jiném uplatnění vzoru na rozdíl od nároku zhotovitele podnikového vynálezu, kde má zaměstnanec možnost žádat odměnu již po samotném přechodu práva k vynálezu na zaměstnavatele.⁹³

7.3 Právní ochrana podnikových vynálezů a zaměstnaneckých průmyslových vzorů

Celkově můžeme právní ochranu předmětů průmyslových práv, kam spadají pro tuto práci podstatné podnikové vynálezy a zaměstnanecké průmyslové vzory, rozdělit na ochranu veřejnoprávní a soukromoprávní.

---

⁹⁰ § 13 odst. 1 zák. č. 207/2000 Sb. o ochraně průmyslových vzorů

⁹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 13.4.1994 Cdon 6/94

⁹² § 13 odst. 4 zák. č. 207/2000 Sb. o ochraně průmyslových vzorů

⁹³ ČADA, Karel. *Zaměstnanecký průmyslový vzor* In: vedavyzkum.cz [online]. [cit. 20.03.2020]. Dostupné z: <https://vedavyzkum.cz/dusevni-vlastnictvi/dusevni-vlastnictvi/zamestnanecky-prumyslovy-vzor>

Veřejnoprávní ochranu zajišťuje v první řadě Úřad průmyslového vlastnictví. Jedná se o ústřední správní orgán, který se zabývá oblastí práva průmyslového vlastnictví. Vznik úřadu nařizuje svým členským státům Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví z roku 1883.⁹⁴ K Úřadu průmyslového vlastnictví podávají žadatelé mimo jiné patentové přihlášky a přihlášky průmyslových vzorů. Proces se řídí zák. č. 500/2004 Sb. správním řádem.

Od podání přihlášky náleží žadateli přednostní právo k udělení patentu nebo zápisu průmyslového vzoru. Toto řízení končí přidělením patentu či zápisem průmyslového vzoru s uveřejněním ve Věstníku Úřadu průmyslového vlastnictví. Patenty jsou pak chráněny po dobu 20ti let a průmyslové vzory 25ti let od podání přihlášky.⁹⁵

Úřad průmyslového vlastnictví je také oprávněn řešit otázky zrušení patentu z důvodu, že vynález nedosahuje kritérií k udělení patentu, nejasného či neurčitěho popisu v přihlášce, nebo z důvodu překročení obsahu vynálezu z původního podání přihlášky. Dalším důvodem pro zrušení patentu může být situace, kdy dotčené osobě nenáleží právo k patentu. Tento bod je podstatný právě pro podnikový vynález, u kterého může dojít ke sporu o právo k patentu mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, kdy oprávněný může navrhnout Úřadu průmyslového vlastnictví zrušení takového patentu (viz. kapitola 5.2.1.).⁹⁶

Úřad se může také zabývat problémy spojenými s otázkou, zda-li daný předmět žadatele podléhá patentové právní ochraně.⁹⁷

K podnikovým patentům a zaměstnaneckým průmyslovým vzorům lze (jako i k jiným předmětům duševního vlastnictví) sjednat licenční smlouvu. „*Licenční smlouvou poskytuje poskytovatel nabyvateli oprávnění k výkonu práva duševního vlastnictví (licenci) v ujednaném omezeném nebo neomezeném rozsahu a nabyvatel se zavazuje, není-li ujednáno jinak, poskytnout poskytovateli*

---

⁹⁴ MADAR, Zdeněk. *Slovník českého práva. II. díl. 3. rozš. a podstatně přeprac. vyd.* Praha: Linde, 2002. str. 1592

⁹⁵ TELEČEK, Ivo a Pavel TŮMA. *Přehled práva duševního vlastnictví. 2., upr. vyd.* Brno: Doplněk, 2006. str. 54 - 58

⁹⁶ §23 odst. 1 zák. č. 527/1990 Sb. o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích

⁹⁷ §67 zák. č. 527/1990 Sb. o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích

odměnu.⁹⁸ Tyto licenční smlouvy jsou zapisovány (stejně jako smlouvy o převodu patentu⁹⁹) do rejstříku u Úřadu průmyslového vlastnictví, který je spravuje.

S touto problematikou souvisí také institut nucené licence. Ten je využíván v situaci, kdy patent není užíván svým vlastníkem a nikomu dalšímu není umožněno nabýt licenci. V takovém případě může Úřad žadateli o licenci umožnit její získání právě rozhodnutím o udělení nevýlučného práva k užívání vynálezu.¹⁰⁰

Další možností pro udělení nucené licence je možná obava z toho, že bude ohrožen veřejný státní zájem (např. životy obyvatel, bezpečnost státu...) Vlastníkovi patentu však i při užití nucené licence náleží nárok na odměnu. V praxi se ale tohoto institutu v ČR téměř nevyužívá.¹⁰¹

Nejzávažnější narušení práv k podnikovým vynálezům a zaměstnaneckým průmyslovým vzorům upravuje trestní zákoník v hlavě VI. – trestné činy hospodářské, konkrétně v § 269 odst. 1 následovně: „*Kdo neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do práv k chráněnému vynálezu, průmyslovému vzoru, užitému vzoru nebo topografii polovodičového výrobku, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.*“¹⁰² Samotný způsob zásahu musí zde musí být jak zákon uvádí nikoli nepatrný. Posouzení kritérií tohoto aspektu se liší případ od případu a důležitá je kromě intenzity také časová stránka – zda-li docházelo k takovým zásahům do práv vícekrát či protiprávní stav trval delší dobu. V dalších odstavcích jsou pak obsaženy kvalifikované skutkové podstaty tohoto trestného činu.¹⁰³

V případě, že daný zásah do průmyslových práv nenaplnuje skutkovou podstatu trestného činu, může být shledán přestupkem.

Další možností, jak chránit práva k průmyslovému vlastnictví, konkrétně pro tuto práci podstatné podnikové vynálezy a zaměstnanecké průmyslové vzory, je využití soukromoprávních prostředků ochrany.

---

⁹⁸ §2358 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb. občanský zákoník

⁹⁹ §15 zák. č. 527/1990 Sb. o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích

¹⁰⁰ §20 odst. 1 zák. č. 527/1990 Sb. o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích

¹⁰¹ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. str. 128-129

¹⁰² § 269 odst. 1 zák. č. 40/2009 Sb. trestní zákoník

¹⁰³ DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. str. 2114

V této souvislosti byl přijat a dne 26.5.2006 vstoupil v platnost zákon č. 221/2006 Sb. o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a o změně zákonů na ochranu průmyslového vlastnictví, kterým došlo k potřebné implementaci předpisu unijního práva do našeho právního řádu.¹⁰⁴ Do té doby neexistovala žádná kodifikace práv k průmyslovému vlastnictví, podle které by bylo možné využít ochrany těchto práv.

Tato právní úprava stanovuje, které osoby jsou oprávněné k vymáhání práv k průmyslovému vlastnictví (vlastník práva či osoba, který je oprávněna tato práva vykonávat)¹⁰⁵

Dále uvádí konkrétní možnosti obrany při neoprávněném zásahu do práv. Zdržovací nárok má význam pro případy, kdy již bylo do práv neoprávněně zasaženo, k tomu, aby již dále nedocházelo k porušování či ohrožování práv a naopak oprávněný zde má možnost žádat odstranění nežádoucích následků takového zásahu. Mezi nejčastější nároky k vykonání zdržovacího nároku patří požadavky oprávněného na vydání rozhodnutí soudu, které nařídí, aby byly vyřazeny z tržní nabídky produkty, které je spojeno se zásahem do práv oprávněného, trvalým zničením takového produktu. Kromě samotných produktů (výrobků, zboží) se může oprávněná osoba dožadovat také stejného postupu (stažení z trhu, zničení) výrobních prostředků a surovin, ze kterých se následně výše uvedené produkty vyrábějí.

Pokud by však při zásahu do průmyslových práv vznikla oprávněné osobě majetková či nemajetková újma, má právo požadovat nahrazení vzniklé škody či vydání bezdůvodného obohacení (v případě nemajetkové újmy přiměřené zadostiučinění).

Jako soud prvního stupně k řízení při ochraně práv k průmyslovému vlastnictví je určen Městský soud v Praze.¹⁰⁶

---

¹⁰⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 29. dubna 2004 o vymáhání práv duševního vlastnictví

¹⁰⁵ §2 odst. 1 zák. č. 221/2006 Sb. o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a o změně zákonů na ochranu průmyslového vlastnictví

¹⁰⁶ KARABEC, David. *Průmyslová práva a licence*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2017. str. 32

7.4 Práva obdobná průmyslovým právům a pracovní právo

V kapitole čtvrté jsem vymezil a přiblížil celkově práva k průmyslovému vlastnictví, které se dělí na práva průmyslová a práva obdobná průmyslovým. V podkapitolách jsem se blíže zaměřil na některá nejvýznamnější průmyslová práva (patenty, užité vzory, ochranné známky).

V této práci však vzhledem k jejímu zaměření nesmím opomenout některé instituty práv obdobných průmyslovým právům, do kterých opravdu aspekty pracovního práva často zasahují.

7.4.1 Zlepšovací návrhy v pracovním právu

Mezi předměty práv obdobných těm průmyslovým patří např. zlepšovací návrhy. Ty upravuje stejně jako vynálezy zákon č. 527/1990 Sb. o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích. *„Za zlepšovací návrhy se pokládají technická, výrobní nebo provozní zdokonalení, jakož i řešení problémů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a životního prostředí, s nimiž má zlepšovatel právo nakládat.“*¹⁰⁷ Na rozdíl od vynálezů a průmyslových vzorů však nejsou zlepšovací návrhy zapisovány a evidovány u příslušného úřadu. Ve vztahu k pracovnímu poměru je zde důležitá poslední věta výše uvedené právní úpravy - *„s nimiž má zlepšovatel právo nakládat“*. Vzniku zlepšovacího návrhu v rámci plnění úkolu v rámci pracovněprávního vztahu tedy dle této úpravy není možný, neboť zde zaměstnanec – zlepšovatel není oprávněn s návrhem sám nakládat. Za takovýto nehmotný statek náleží (jako i za jinou provedenou práci v rámci pracovního poměru) mzda a statek se stává majetkem firmy - zaměstnavatele.¹⁰⁸

„Zlepšovatel je povinen nabídnout zlepšovací návrh svému zaměstnavateli, jestliže se zlepšovací návrh týká oboru práce nebo činnosti zaměstnavatele. Zlepšovatel má právo se zlepšovacím návrhem nakládat bez omezení, jestliže s ním zaměstnavatel ve lhůtě dvou měsíců od nabídky zlepšovacího návrhu

¹⁰⁷ §72 odst. 1 zák. č. 527/1990 Sb. o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích

¹⁰⁸ VOJČÍK, Peter. *Teorie právní ochrany nehmotných statků*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2016. str. 75

*neuzavřel smlouvu o přijetí nabídky zlepšovacího návrhu a odměně za něj.*¹⁰⁹

V momentě uzavření takové smlouvy má tedy zaměstnavatel právo k užívání daného zlepšovacího návrhu. V případě nezájmu zaměstnavatele o uzavření smlouvy tak právo připadá zaměstnanci – zlepšovatel.

V praxi jsou ve firmách takovéto zlepšovací nápady, které vymyslí v rámci své práce zaměstnanci, často využívány. Firmám v mnohých případech, jsou-li smysluplné, ušetří čas i finance a podnikatelé je dokáží náležitě odměnit. Běžně má proto mnoho podniků již vytvořen systém odměn, které za daný zlepšovák náleží zaměstnanci dle využitelnosti a přínosu pro podnik.

7.4.2 Obchodní tajemství

Dalším důležitým předmětem práv obdobným autorským je obchodní tajemství, které je upraveno v občanském zákoníku mezi věcnými právy.

*„Obchodní tajemství tvoří konkurenčně významné, určitelné, ocenitelné a v příslušných obchodních kruzích běžně nedostupné skutečnosti, které souvisejí se závodem a jejichž vlastník zajišťuje ve svém zájmu odpovídajícím způsobem jejich utajení.*¹¹⁰ Zákonné vymezení tedy zužuje okruh skutečností, které spadají do obchodního tajemství. Jedním ze znaků je tedy jejich význam pro konkurenceschopnost v tržním prostředí. Jedná se tedy o takové skutečnosti, které zlepšují postavení firmy na trhu a zvyšují její schopnost uspět. Dále okruh skutečností tvořících obchodní tajemství specifikuje a jasně odděluje od jiných obecných skutečností jejich jasná určitelnost, ocenitelnost a také v neposlední řadě ta skutečnost, že nejsou běžně dostupné v obchodním a konkurenčním prostředí a znají je tak jen určité osoby a pro ostatní by tak představovaly nový a hospodářsky přínosný poznatek. V praxi se tak jedná o informace a skutečnosti vzniklé samotným fungováním určitého závodu a plynoucí ze zkušeností získaných za dobu jeho provozu.

Tyto skutečnosti mohou být užitečné v samotném výrobním procesu, ale také v následné snaze zboží co nejlépe prodat. I přes svoji důležitost v tržním hospodářství a konkurenčním boji však zůstává význam právní ochrany

---

¹⁰⁹ §73 odst 1 a 2 zák. č. 527/1990 Sb. o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích

¹¹⁰ § 504 zák. č. 89/2012 Sb. občanský zákoník

obchodního tajemství někdy ze strany podnikatele opomíjen a podceňen, nepodléhá také zápisovému principu jako např. patenty či průmyslové vzory.¹¹¹

7.4.3 Know-how

Vedle obchodního tajemství stojí další velmi důležitý a v dnešní době na významu čím dál více získávající předmět práv duševního vlastnictví – know how. Samotný pojem know-how není v našem právu definován. Doslovný překlad „vědět jak“ je podle mě dosti vypovídající. Jedná se stejně jako u obchodního tajemství o nehmotný statek, který tvoří informace, znalosti, zkušenosti z rozličných sfér lidské činnosti, typicky využitelné ve výrobě či obchodu, které nejsou chráněny patentem. Na rozdíl od obchodního tajemství se však nemusí nutně týkat podnikání. Obchodní tajemství tak v sobě jako širší institut může obsahovat určité know-how.¹¹²

Know-how však nemůže být jen kdejaký obecný poznatek, musí splňovat určité aspekty. Prvním aspektem je tajnost. Ta představuje skutečnost, že know-how není veřejně známé a každý jeho majitel si jej pečlivě střeží. Dále musí splňovat podmínku identifikovatelnosti, tedy existenci zápisu a uchování např. v licenční smlouvě nebo v jiné listině. Know-how se vztahuje k určitému podniku (v širším pojetí k činnosti) a musí být podstatné pro jeho provoz a zlepšovat tak jeho pozici na trhu. Vlastník know-how je může sdělit jinému, v praxi se však tak běžně děje za úplatu na základě licenční dohody.¹¹³

7.4.4 Obchodní tajemství a know-how v pracovním právu

S obchodním tajemstvím nebo jeho částí, která tvoří know-how, se mohou velmi často dostat do kontaktu zaměstnanci podniku. Každý zaměstnavatel tedy musí dbát na to, aby jeho nehmotné vlastnictví – obchodní tajemství zůstalo utajeno a plnilo tak svoji funkci. Jeho případným prozračením by mohlo dojít ke zhoršení postavení firmy na trhu a snížení její konkurenceschopnosti.

---

¹¹¹ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. 298-300 s.

¹¹² VOJČÍK, Peter. *Teorie právní ochrany nehmotných statků*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2016. str. 32

¹¹³ MADAR, Zdeněk. *Slovník českého práva. II. díl. 3. rozš. a podstatně přeprac. vyd.* Praha: Linde, 2002. 1592 s.

Zaměstnavatelé proto využívají ochrany dle zákoníku práce. Tento upravuje v §301 kromě jiných povinností zaměstnanců také, aby chránili majetek zaměstnavatele – tedy i nehmotný majetek, který představuje například obchodní tajemství. Musí také k zaměstnavateli projevovat loajalitu a nedopouštět se takového jednání, které by se přičilo zájmům zaměstnavatele.¹¹⁴

Dále „zaměstnanci mohou vedle svého zaměstnání vykonávaného v základním pracovněprávním vztahu vykonávat výdělečnou činnost, která je shodná s předmětem činnosti zaměstnavatele, u něhož jsou zaměstnání, jen s jeho předchozím písemným souhlasem.“¹¹⁵

Tato ustanovení se však vztahují pouze na dobu, ve které jsou dotčení zaměstnanci v pracovním poměru s daným zaměstnavatelem. Ochrana obchodního tajemství se však vztahuje i na dobu po ukončení pracovněprávního vztahu. Výjimku by zde mohlo představovat pouze takové obchodní tajemství, které znal zaměstnanec ještě před uzavřením pracovní smlouvy a bylo tak jeho přínosem pro firmu. V takové situaci by po ukončení pracovního poměru neměl zaměstnavatel právo na ochranu dotčeného obchodního tajemství. Pro tyto případy je vhodné upravit práva k obchodnímu tajemství smluvně.¹¹⁶

V rámci ochrany obchodního tajemství zaměstnavatel proti zaměstnancům, kteří již ve firmě nepracují, zákoník práce uvádí institut tzv. konkurenční doložky. Konkurenční doložka v zákonem stanovené písemné formě představuje dohodu zaměstnance se zaměstnavatelem, která obsahuje závazek zaměstnance o tom, že po danou dobu (nejdéle 1 rok) po skončení zaměstnání nebude vykonávat takovou výdělečnou činnost, která by byla totožná s předmětem činnosti zaměstnavatele nebo by osoba takovou činností (svoji nebo pro jinou firmu) mohla představovat konkurenci pro dotčeného zaměstnavatele.

Zaměstnavatel se v konkurenční doložce zavazuje k vyplacení peněžitého vyrovnání. Takové vyrovnání může být pro zaměstnavatele finančně nákladné, avšak dle mého názoru se ve většině případů vyplatí v porovnání s hrozbou zhoršení jeho postavení na trhu. Takovouto konkurenční dohodu lze uzavřít přímo při uzavírání pracovní smlouvy či v jakémkoliv jiném momentu v době existence

---

¹¹⁴ BĚLINA, Miroslav. *Zákoník práce: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2015. str. 766

¹¹⁵ §304 odst. 1 zák. č. 262/2006 Sb. zákoník práce

¹¹⁶ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. str. 304-305

pracovního poměru. Konkurenční doložku lze uzavřít s takovým zaměstnancem, který se doopravdy dostane do styku s citlivými informacemi, v rámci výkonu práce u zaměstnavatele se naučí důležité postupy či nabude chráněných poznatků.

V rámci konkurenční doložky si mohou strany ujednat také smluvní pokutu, na kterou bude mít zaměstnavatel nárok v případě porušení sjednané dohody ze strany zaměstnance. Tato pokuta musí být přiměřená vzhledem k dotčeným informacím či postupům a po jejím zaplacením již zanikají povinnosti dle konkurenční doložky.¹¹⁷

V případě, kdy není uzavřena konkurenční doložka mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem však vedle pracovněprávní úpravy stojí také úprava nekalé soutěže v občanském zákoníku, která se týká porušení obchodního tajemství. V souvislosti s jednáním bývalých zaměstnanců v rozporu s dobrými mravy je

„porušením obchodního tajemství jednání, jímž jednající jiné osobě neoprávněně sdělí, zpřístupní, pro sebe nebo pro jiného využije obchodní tajemství, které může být využito v soutěži a o němž se dověděl tím, že mu tajemství bylo svěřeno nebo jinak se stalo přístupným na základě jeho pracovního poměru k soutěžiteli.“¹¹⁸

Pro poskytnutí ochrany obchodního tajemství tímto ustanovením je však pro zaměstnavatele výhodné, aby věnoval pozornost dostatečnému seznámení zaměstnance s tím, co vlastně tvoří obchodní tajemství a jak je nutné jej střežit. Podstatná je právě také nutnost ochrany obchodního tajemství i po skončení pracovního poměru zaměstnanců. V praxi se totiž často stává, že bývalí zaměstnanci ve sporném řízení namítají, že ani netušili, co představuje dotčené obchodní tajemství a jak dlouho má trvat i jeho ochrana.¹¹⁹

---

¹¹⁷ BĚLINA, Miroslav. *Zákoník práce: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2015. str. 797-800

¹¹⁸ §2985 zák. č. 89/2012 Sb. občanský zákoník

¹¹⁹ DOKOUPILOVÁ, Tereza. *Konkurenční jednání zaměstnanců a ochrana obchodního tajemství zaměstnavatele* In: *pravni prostor.cz* [online]. [cit. 02.03.2020]. Dostupné z: <https://www.pravni prostor.cz/clanky/pracovni-pravo/konkurencni-jednani-zamestnancu-a-ochrana-obchodniho-tajemstvi-zamestnavatele>

8. Duševní vlastnictví z pohledu práva EU a mezinárodního práva

V dosavadních kapitolách této práce jsem se věnoval jednotlivým institutům práva duševního vlastnictví jako takovým v rámci české právní úpravy. Dále jsem řešil jejich vztah k pracovnímu právu také v našem právním systému. V této poslední kapitole proto přiblížím nejprve zakotvení předmětů autorských práv a průmyslových práv v evropských právních předpisech, kde se budu zabývat některými instituty důležitými pro vztah k pracovnímu právu, kterým jsem se věnoval již v předchozích kapitolách. V další podkapitole se zaměřím na hlavní mezinárodní organizace a smlouvy, které upravují právo duševního vlastnictví.

8.1 Úprava vybraných předmětů duševního vlastnictví v právu EU

Právo Evropské unie se snaží v oblasti duševního vlastnictví stejně jako v jiných právních odvětvích o harmonizaci předpisů v jednotlivých členských státech s unijním právem. Snaží se zavést sjednocený systém evropských institutů práva duševního vlastnictví a v souvislosti s tím zřizuje v této oblasti také centrální evropské úřady.¹²⁰

8.1.2 Počítačový program

V rámci úpravy autorského práva a práv příbuzných autorským vydaly orgány EU několik významných směrnic za účelem harmonizace práva členských států s právem evropským. V souvislosti s autorským právem jsem se zabýval pojmem zaměstnanecké dílo – autorské dílo vytvořené zaměstnancem v rámci pracovněprávního vztahu. Jako konkrétní případ jsem uváděl a řešil mimo jiné problematiku počítačového programu, na který se vztahuje směrnice 2009/24/ES,¹²¹ v důsledku které došlo k novele českého autorského zákona a současné právní úpravě, kterou jsem již nastínil v kapitole 6.

---

¹²⁰ <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/36/dusevni-prumyslove-a-obchodni-vlastnictvi>

¹²¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů

8.1.3 Evropský patent a průmyslové vzory

Ve vztahu k pracovnímu právu jsem v kapitole 7. věnoval pozornost patentům, konkrétně podnikovým vynálezům vytvořeným zaměstnanci v pracovněprávním vztahu. Vzhledem k progresivnímu vývoji moderních technologií bylo (vedle patentovatelnosti vynálezů v jednotlivých členských státech) nutné sjednotit evropskou právní úpravu. V této části práv duševního vlastnictví tak došla Evropská unie daleko a byl zaveden evropský patent s jednotným účinkem, který lze přihlásit u Evropského patentového úřadu. Tento úřad zaštiťuje Evropská patentová organizace (EPO), která vznikla roku 1977 se sídlem v Mnichově. Jednotnou ochranu takovýchto patentů pak lze využít ve všech 38 členských státech organizace.¹²²

Další důležitý pojem v této práci tvořil zaměstnanecký průmyslový vzor. Tento jako i jiné průmyslové vzory spadá pod harmonizaci právních řádů dle směrnice 98/71/ES.¹²³ Průmyslové vzory a ochranné známky spravuje Úřad Evropské unie pro duševní vlastnictví (EUIPO). U něho mohou původci či majitelé práv k průmyslovým vzorům podávat přihlášky, které budou účinné v celé EU. Úřad byl založen roku 1994 a sídlí ve španělském Alicante.¹²⁴

8.1.4 Obchodní tajemství

Obchodní tajemství a know-how, jakožto další důležité předměty práv obdobných právům průmyslovým, hrají (popisoval jsem již v kapitole 7.) důležitou roli v pracovním právu ve vztahu a právech zaměstnanců a zaměstnavatelů. Zákonné předpisy členských států v tomto právním odvětví jednotí a upravuje směrnice z roku 2016.¹²⁵

---

¹²² <https://www.epo.org>

¹²³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/71/ES ze dne 13. října 1998 o právní ochraně průmyslových vzorů

¹²⁴ <https://euipo.europa.eu>

¹²⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/943 ze dne 8. června 2016 o ochraně nezveřejněného know-how a obchodních informací (obchodního tajemství) před jejich neoprávněným získáním, využitím a zpřístupněním

8.2 Duševní vlastnictví a mezinárodní právo

V rámci mezinárodního práva je pro právo duševního vlastnictví podstatných několik mezinárodních organizací a také smluv. Již předchozích kapitolách jsem se zabýval historickým vývojem autorského práva a práv k duševnímu vlastnictví u nás i ve světě.

Postupným propojováním států a později i celého světa docházelo nejprve k jednotlivým smlouvám mezi zeměmi, jako například Pařížská či Bernská smlouva,¹²⁶ na které následně navázaly mezinárodní organizace, které se zabývají předměty duševního vlastnictví.

8.2.1 Světová organizace duševního vlastnictví

Nejdůležitější a největší mezinárodní organizací v rámci práva duševního vlastnictví představuje World Intellectual Property Organization – WIPO v České republice známá jako Světová organizace duševního vlastnictví. Tato organizace vznikla roku 1967 a od roku 1974 spadá pod organizace OSN. Sídlem WIPO je švýcarská Ženeva a zahrnuje 191 členských států.¹²⁷

Tato organizace má za úkol především chránit duševní vlastnictví v rámci svých členských zemí a koordinovat vztahy mezi ostatními uniemi, které vznikly po uzavření některých důležitých smluv týkajících se duševního vlastnictví (Bernská smlouva, Pařížská smlouva, Madridská smlouva), na jejichž dodržování také dohlíží.

WIPO zaštiťuje fungování výborů, které se specializují na jednotlivá odvětví práva duševního vlastnictví. Patří sem Stálý výbor pro právo autorské a práva související, Stálý výbor pro patenty, Stálý výbor pro právo ochranných známek, průmyslových vzorů a zeměpisných označení či Výbor pro rozvoj a duševní vlastnictví a další.¹²⁸

---

¹²⁶ Kapitola 3, str. 12 a kapitola 4, str. 19 této práce

¹²⁷ <https://www.wipo.int/about-wipo/en/>

¹²⁸ POSPÍŠIL, Michal, ed. *Specifika ochrany duševních práv v České republice a ve světě: k počtě prof. Ladislavu Jaklovi*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2018. str. 103

8.2.2 Světová obchodní organizace a dohoda TRIPS

Světová obchodní organizace je mezinárodní obchodní organizace, která se zabývá primárně mezinárodním obchodem, trhem a jeho subjekty. Dohlíží také na mezivládní kooperaci a dojednávání smluv mezi členskými státy a řeší jejich spory. Byla založena v roce 1994 na základě mezinárodních obchodních dohod v rámci tzv. Uruguayského kola jednání.¹²⁹

Jednou z těchto zmíněných dohod je také dohoda Trade - Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS) u nás známá jako Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví. Byla uzavřena v roce 1994 v marockém Marakeši mezi členy World Trade Organization (WTO) - Světové obchodní organizace. Tato dohoda určuje jisté minimální standardy mezi státy WTO při dodržování práv z duševního vlastnictví. Zabývá se také vynucovacími prostředky při porušení práv v jednotlivých státech a řešením sporů mezi zeměmi WTO v této problematice.

Účelem dohody TRIPS je ochrana práv z duševního vlastnictví v souladu s odstraněním překážek mezinárodního obchodu. Duševní vlastnictví by tedy mělo být dle obsahu této dohody podporováno a jeho prosazování by měly jednotlivé státy řešit takovými opatřeními, která nebudou mít vliv na fungování mezinárodního obchodu. Takováto ochrana by měla být jedním z aspektů rozvoje technologií, výroby, obchodu a celkově i životní úrovně ve všech státech WTO. Dohoda TRIPS upravuje v jednotlivých oddílech skupiny práv duševního vlastnictví jako jsou autorská práva a práva s nimi související, obchodní značky, patenty, průmyslové vzory, zeměpisná označení. Zabývá se také ochranou nezveřejněných informací.¹³⁰

---

¹²⁹ <https://www.wto.org/>

¹³⁰ MATTHEWS, Duncan. *Globalising intellectual property rights: the TRIPs Agreement*. New York: Routledge, 2002. str. 46-78

9. Závěr

Cílem mé práce bylo uceleným způsobem přiblížit v rámci duševního vlastnictví pracovněprávní aspekty této právní oblasti a vysvětlit jejich praktický dopad v pracovněprávních vztazích. To znamená vystihnout nejdůležitější instituty duševního vlastnictví, které se uplatňují v pracovním právu a zabývat se jejich fungováním v českém právním systému.

Samotné právo duševního vlastnictví tvoří velmi zajímavé právní odvětví, které je však upraveno množstvím právních předpisů a dále se také dělí na práva autorská a práva s nimi související a na práva k průmyslovému vlastnictví a práva jim obdobná. V praxi zahrnuje duševní vlastnictví velký rozsah lidské činnosti od umění až po vývoj nových vynálezů a jeho význam v souvislosti s nekončícím postupem vědy, techniky i dalších oborů nabývá stále více na důležitosti. Proto bylo v mé práci podstatné nejprve vymezit tyto skupiny práv, jejich vývoj a specifika. Teprve poté je možné správně pochopit předměty duševního vlastnictví a jejich postavení v pracovněprávním vztahu.

V autorském právu představuje pro účel této práce nejvýznamnější a nejrozšířenější institut zaměstnanecké dílo, které je upraveno v autorském zákoně. Taková díla vytváří zaměstnanci v rámci pracovněprávního vztahu, ale majetková práva k nim povětšinou vykonávají zaměstnavatelé. Mohlo by se zdát, že zde právní úprava nechrání dostatečně práva samotných tvůrců – zaměstnanců, avšak na druhé straně je nutné brát v potaz veškeré podmínky, které tvůrcům k takovým dílům poskytl zaměstnavatel a nárok zaměstnance na dodatečnou odměnu, pokud by zaměstnavatel těžil z majetkových práv v nepoměru se mzdou, která náleží za práci zaměstnanci. Specifická zaměstnanecká díla mohou představovat mimo jiná také počítačové programy nebo architektonická díla vzniklé v pracovněprávním vztahu. U počítačového programu je zajímavé, že i jako původní dílo vytvořené na objednávku spadá pod režim zaměstnaneckých děl.

Právní ochranu jak samotným tvůrcům děl – zaměstnancům, tak i vykonavatelům jejich majetkových práv – zaměstnavatelům poskytuje soukromé i veřejné právo. V rámci soukromého práva je ochrana zaměstnaneckých děl (stejně jako i jiných děl autorských) obsažena v autorském zákoně, který také uvádí i výčet správních přestupků při porušení autorských práv.

Zákoník práce jakožto obsáhlá kodifikace pracovního práva však institut zaměstnaneckého díla neupravuje.

V kategorii práv k duševnímu vlastnictví hrají důležitou roli v pracovním právu podnikové vynálezy a zaměstnanecké užitné vzory. Jejich úprava je roztržena do zákona o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích a do zákona o ochraně průmyslových vzorů. Také zde přecházejí práva k těmto předmětům duševního vlastnictví na zaměstnavatele a zaměstnancům, kteří je vytvořili, náleží přiměřená odměna. Ochranu těmto institutům poskytuje Úřad průmyslového vlastnictví, ke kterému jsou podávány patentové přihlášky či přihlášky průmyslových vzorů. Nejzávažnější zásahy do práv k průmyslovému vlastnictví postihuje také trestní právo. Soukromoprávní možnosti ochrany pak obsahuje zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví.

De facto i de iure jedinou úpravu předmětů duševního vlastnictví představuje v zákoníku práce ochrana obchodního tajemství, ve kterém bývá obsaženo také know-how. Zákoník práce v takovém případě chrání zaměstnavatele po dobu trvání pracovního poměru i po jeho skončení. Konkurenční doložka zde tedy stanovuje, že zaměstnavatel po skončení pracovního poměru nezneužije citlivých informací a nebude tak pro bývalého zaměstnavatele představovat konkurenci, za což mu náleží od bývalého zaměstnavatele finanční kompenzace.

Z pohledu práva EU je zde v problematice duševního vlastnictví patrná snaha o harmonizaci jednotlivých úprav členských států prostřednictvím množství směrnic. Dohled na předměty duševního vlastnictví a zamezení jejich zneužívání jsou dnes již také náplní činnosti některých mezinárodních organizací jako např. WIPO či WTO.

Z mého pohledu představuje samotné právo duševního vlastnictví velmi roztržité právní odvětví bez dosavadní úspěšné jednotné kodifikace. V rámci jeho přesahu do pracovního práva jsem přiblížil nejdůležitější instituty a při zpracování jednotlivých kapitol jsem se snažil nastínit také jejich praktické dopady na pracovněprávní vztahy. S ohledem na stále rostoucí vliv globalizace vidím jako důležité působení předpisů EU, které se snaží sjednotit a ucelit úpravu předmětů duševního vlastnictví v jednotlivých členských státech.

Právo duševního vlastnictví však tvoří mnoho dalších předmětů, kterými jsem se dále pro účely mé práce nezabýval, protože ze své podstaty běžně s problematikou pracovního práva nepřicházejí do kontaktu. Účelem této práce však není obsažení celé oblasti práva duševního vlastnictví, ale ucelený pohled na jeho vztah a propojení s pracovním právem. Snažil jsme se proto o jasné vytyčení pracovněprávních aspektů předmětů duševního vlastnictví a jejich právní úpravy, shrnutí možností právní ochrany a v neposlední řadě přiblížení praktických případů v rámci vztahů zaměstnanec vs. zaměstnavatel v této problematice.

RESUMÉ

The aim of my work was to describe labor law aspects of intellectual property in a coherent way and to explain their practical impact in labor law relations. This means to describe the most important institutes of intellectual property, which are applied in labor law and to deal with their functioning in the Czech legal system.

Intellectual property law itself constitutes a very interesting legal sector which is however, regulated by a number of legal regulations and is further divided into copyright and related rights and industrial property rights and similar rights. In practice, intellectual property encompasses a wide range of human activities from the arts to the development of new inventions and its importance in the context of the never-ending advancement of science, technology and other disciplines is becoming increasingly important. Therefore in my work it was essential to first define these groups of rights, their development and specificities. Only then it is possible to understand correctly the objects of intellectual property and their position in the employment relationship.

From my point of view, intellectual property law itself is a very fragmented legal sector without a successful single codification to date. Within its overlap into labor law I approached the most important institutes and in the elaboration of individual chapters I also tried to outline their practical impacts on labor relations. In view of the ever-increasing impact of globalization, I see the importance of EU legislation, which seeks to unify and coherent the treatment of intellectual property in the Member States.

However, intellectual property law consists of many other subjects that I have not dealt with further for the purposes of my work, because by their nature they do not normally come into contact with labor law issues. The purpose of this work, however, is not to cover the entire area of intellectual property law, but to provide a comprehensive view of its relationship and links with labor law. I tried to clearly set out the labor-law aspects of intellectual property and their legal regulation, summarize the possibilities of legal protection and last but not least to bring the practical cases in terms of employee vs. employer relations in this issue.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

1. BĚLINA, Miroslav. *Pracovní právo*. 5., dopl. a podstatně přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. 640 s. ISBN 978-80-7400-405-6.
2. BĚLINA, Miroslav. *Zákoník práce: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckova edice komentované zákony. 1123 s. ISBN 978-80-7400-317-2.
3. DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář. II.díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). 1696 s. ISBN 978-80-7478-790-4.
4. HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris. 381 s. ISBN 978-80-7400-655-5.
5. HORÁČEK, Roman. *Zákon o ochranných známkách: Zákon o ochraně označení původu a zeměpisných označení ; Zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví : komentář*. 2., podstatně dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckovy texty zákonů s komentářem. 527 s. ISBN isbn978-80-7400-058-4.
6. CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře. 386 s. ISBN 978-80-7400-671-5.

7. JANSA, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Computer Press, 2018. 488 s. ISBN 978-80-251-4914-0.
8. KARABEC, David. *Průmyslová práva a licence*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2017. Educopress. 68 s. ISBN 978-80-7408-155-2.
9. KOUKAL, Pavel. *Právní ochrana designu - průmyslové vzory, autorská díla*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). 139 s. ISBN 978-80-7357-886-2.
10. MADAR, Zdeněk. *Slovník českého práva. II. díl. 3. rozš. a podstatně přeprac. vyd.* Praha: Linde, 2002. 857 s. ISBN 80-7201-377-7.
11. MATTHEWS, Duncan. *Globalising intellectual property rights: the TRIPs Agreement*. New York: Routledge, 2002. 195 s. ISBN 0-415-22327-x.
12. POSPÍŠIL, Michal, ed. *Specifika ochrany duševních práv v České republice a ve světě: k poctě prof. Ladislavu Jaklovi*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2018. 340 s. ISBN 978-80-87956-79-3.
13. SRSTKA, Jiří, Jan BARTÁK, Tomáš DOBŘICHOVSKÝ, et al. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). 416 s. ISBN 978-80-7502-240-0.
14. SÝKOROVÁ, Pavla. *Autorské právo v architektuře*. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe. 452 s. ISBN 978-80-7400-705-7.
15. TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Přehled práva duševního vlastnictví*. Brno: Doplněk, 2006. 116 s. ISBN 80-7239-198-4.

16. VOJČÍK, Peter. *Teorie právní ochrany nehmotných statků*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2016. 164 s. ISBN 978-80-87713-16-7.

Odborné články

ČADA, Karel. *Podnikový vynález* In: vedavyzkum.cz [online]. [cit. 20.03.2020]. Dostupné z: <https://vedavyzkum.cz/dusevni-vlastnictvi/dusevni-vlastnictvi/podnikovy-vynalez>

ČADA, Karel. *Zaměstnanecký průmyslový vzor* In: vedavyzkum.cz [online]. [cit. 20.03.2020]. Dostupné z: <https://vedavyzkum.cz/dusevni-vlastnictvi/dusevni-vlastnictvi/zamestnanecky-prumyslovy-vzor>

DOKOUPILOVÁ, Tereza. *Konkurenční jednání zaměstnanců a ochrana obchodního tajemství zaměstnavatele* In: pravni prostor.cz [online]. [cit. 02.03.2020]. Dostupné z: <https://www.pravni prostor.cz/clanky/pracovni-pravo/konkurencni-jednani-zamestnancu-a-ochrana-obchodniho-tajemstvi-zamestnavatele>

KARABEC, David. *Chraňte si práva k duševnímu vlastnictví* In: pravni prostor.cz [online]. [cit. 05.02.2020]. Dostupné z: <https://www.pravni prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/chrante-si-prava-k-dusevni-mu-vlastnictvi>

KARABEC, David. *Visegrádská skupina a ochrana duševního vlastnictví* In: pravni prostor.cz [online]. [cit. 22.02.2020]. Dostupné z: <https://www.pravni prostor.cz/clanky/ostatni-pravo/visegradska-skupina-a-ochrana-dusevniho-vlastnictvi/params/diskuze/show>

KOPEČKOVÁ, Andrea. *K právu autora na nedotknutelnost jeho díla* In: epravo.cz [online]. [cit. 11.03.2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-pravu-autora-na-nedotknutelnost-jeho-dila-101777.html>

ŠEBESTA, Kamil. PELÍŠKOVÁ, Radka. *Ochranné známky a jejich historický vývoj* In: epravo.cz [online]. [cit. 22.02.2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ochrannne-znamky-a-jejich-historicky-vyvoj-72318.html>

Právní předpisy

zák. č. 527/1990 Sb. o vynálezech, průmyslových vzorek a zlepšovacích návrzích

zák. č. 207/2000 Sb. o ochraně průmyslových vzorů

zák. č. 441/2003 Sb. o ochranných známkách

zák. č. 478/1992 Sb. o užitných vzorech

zák. č. 89/2012 Sb. občanský zákoník

zák. č. 221/2006 Sb. o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a o změně zákonů na ochranu průmyslového vlastnictví

zák. č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

zák. č. 40/2009 Sb. trestní zákoník

zákon č. 262/2006 Sb. zákoník práce

zák. č. 250/2016 Sb., O odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. LZPS

Vyhláška ministra zahraničních věcí ze dne ze dne 13. ledna 1975, o Úmluvě o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví, podepsané ve Stockholmu dne 14. července 1967, článek 2 odst.8

Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/943 ze dne 8. června 2016 o ochraně nezveřejněného know-how a obchodních informací (obchodního tajemství) před jejich neoprávněným získáním, využitím a zpřístupněním

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/71/ES ze dne 13. října 1998 o právní ochraně průmyslových vzorů

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 29. dubna 2004 o vymáhání práv duševního vlastnictví

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2436 ze dne 16. prosince 2015, kterou se sblíží právní předpisy členských států o ochranných známkách

Směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993 o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/84/ES ze dne 27. září 2001 o právu na opětný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s právem autorským.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/77/EU ze dne 27. září 2011, kterou se mění směrnice 2006/116/ES o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/28/EU ze dne 25. října 2012 o některých povolených způsobech užití osiřelých děl.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/26/EU ze dne 26. února 2014 o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1564 ze dne 13. září 2017 o některých povolených způsobech užití některých děl a jiných předmětů chráněných autorským právem a právy s ním souvisejícími ve prospěch osob nevidomých, osob se zrakovým postižením nebo osob s jinými poruchami čtení a o změně směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

Judikatura

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 13.4.1994 C don 6/94

Další zdroje:

<https://www.epo.org>

<https://euiipo.europa.eu/ohimportal/cs>

<https://www.europarl.europa.eu/portal/en>

<https://www.wipo.int/portal/en/index.html>

<https://www.upv.cz/cs.html>

